

ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
Програми економічного і соціального розвитку
Сновської міської територіальної громади на 2025 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	8
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОГРАМУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	13
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ...35	
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	44
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК	49
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ; В ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК.....	59

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ Й ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК.....	68
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	73
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	76
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	83
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	87

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

МТГ – міська територіальна громада

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ТПВ – тверді побутові відходи

ПЗФ – природно-заповідний фонд

SWOT-аналіз - аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

АТ – акціонерне товариство

БЗМЗ – ботанічні заказники місцевого значення

ГЗМЗ – гідрологічні заказники місцевого значення

ЗУМЗ – заповідні урочища місцевого значення

ГЗЗЗ – гідрологічні заказники загальнодержавного значення

ГППрЗЗ - гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення

ОВД – оцінка впливу на довкілля

ДДП – документ державного планування

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

ЗУ – закон України

ПЕРЕДМОВА

Резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 були проголошені глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року. Для забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства й держави, досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини та громадянина Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722 регламентовано підтримку досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки вітчизняного розвитку.

Органи державної влади України поширили міжнародні та розробили національні підзаконні нормативно-правові та адміністративні акти, зокрема: «Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 р.», що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р, «Операційний план заходів із реалізації у 2024–2026 рр. Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035р.» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р).

Діючі документи стосуються окремих напрямів – відходів, зрошення та дренажу, управління лісами, водними ресурсами, а саме: «Національний план управління відходами до 2033 року» (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р), «Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р), «План заходів із реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 р.» що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р.; «Водна стратегія України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022–2024 роках» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134), «Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022–2024 роках» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р), рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель опустелюванням, що створена згідно постанови Кабінету Міністрів України від 18.01.2020 № 20, зокрема, стосовно схвалення представлених НАН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення екологомеліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ». Відповідні

завдання та заходи щодо НРДЗ також зазначені у рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації».

Згідно нормативним вимогами планувальні та проєктні рішення мають супроводжуватися оцінками екологічних наслідків їх реалізації. Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» такій оцінці підлягає Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік (далі – Програма).

Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік зорієнтована на розвиток згуртованої та приязної до довкілля, комфортної та безпечної громади з розвинутою сферою сервісу та відпочинку.

Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік відповідає засадам державної політики України з захисту довкілля, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 №1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року». Програму також узгоджено з пріоритетами та цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки») та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням двадцять першої сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII.

Програма також відповідає пріоритетам Програми економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2025рік, затвердженої розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 26 грудня 2024 року № 1018.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354 стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних на-

слідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби – транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних міркувань і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку. Це системний та комплексний інструмент оцінки, що підтримує та інформує про процес прийняття управлінських рішень суб'єктами діяльності, які можуть мати можливі екологічні наслідки.

СЕО здійснюється на засадах законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

При підготовці Звіту про СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік було враховано пропозиції департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації (лист від 03.01.2025 № 06-10/31) та Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації (лист від 02.01.2025 № 01-07/38) зокрема щодо врахування того, що реалізація заходів, щодо яких розробляється СЕО, повинна відбуватись з дотриманням чинних нормативних документів і стосуватися Сновської громади.

Крім того, Звіт про СЕО проекту Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік містить опис впливу реалізації Програми на здоров'я населення громади. Щоправда, його здійснення було дещо ускладнене з огляду на відсутність в Україні нормативно-методичної документації з питань СЕО ймовірних наслідків виконання документів державного планування на здоров'я населення. Разом з тим, при підготовці Звіту про СЕО Програми було проаналізовано ризики виникнення соціальних конфліктів унаслідок реалізації Програми. За результатами аналізу констатовано відсутність підстав для виникнення у громаді соціальних конфліктів, адже процес розробки Програми відбувався публічно та прозоро. Тож Програма – документ, що враховує спільні інтереси та бачення розвитку громади, та зорієнтовані на забезпечення покращення рівня життя усіх її мешканців та мешканок.

Звіт про СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік розроблено з врахуванням Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки докумен-

тів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296.

Під час проведення СЕО Програми було оприлюднено заяву про визначення обсягів СЕО на офіційному веб-сайті Сновської міської ради за посиланням <https://snovmr.gov.ua/pro-vyznachennya-obsyagu-strategichnoyi-ekologichnoyi-otsinky-programy-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvytku-snovskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady-na-2025-rik/> та у медіа. Зауваження та пропозиції від громадськості під час громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки не надходили.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік (далі – Програма) визначає сукупність взаємоузгоджених завдань та заходів, які визначають пріоритетні напрями економічного й соціального розвитку, підвищення стандартів життя населення територіальної громади, забезпечення якості й загальної доступності публічних послуг, підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва, продовження робіт з відновлення та розвитку інфраструктурних об'єктів, розвиток громадянського суспільства, підвищення якості надання послуг і забезпечення рівного доступу населення до освіти, охорони здоров'я, культури й спорту, соціальна підтримка й реалізація державних гарантій громадян, які потребують особливої уваги й підтримки, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та створення позитивного іміджу території Сновської міської територіальної громади.

Головною метою Програми є створення сприятливих безпекових та соціально-економічних умов для життя населення і повернення громадян до громади завдяки подоланню наслідків збройної агресії російської федерації, відбудові і розвитку інфраструктури, відновленню економічної активності, співпраці з міжнародними організаціями та партнерами, а також підтримки та ефективного використання потенціалу Сновської громади.

Досягнення мети передбачає реалізацію таких пріоритетних напрямів:

1. Соціальна сфера та людський капітал

- 1.1: Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності
- 1.2: Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини
- 1.3: Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації
- 1.4: Краще організація управління з використанням цифровізації

2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

- 2.1: Підтримка підприємництва, фермерства, інших малих товаровиробників
- 2.2: Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади
- 2.3: Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація

3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

- 3.1: Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури
- 3.2: Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення
- 3.3: Розширення мережі вуличного освітлення

4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада

- 4.1: Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді
- 4.2: Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії
- 4.3: Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів

Нормативно-правовою основою Програми є: закони України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні»; постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету» (із змінами).

З метою забезпечення цілісності системи планування регіонального розвитку проєкт Програми базується на положеннях програмних документів, які діють на державному й регіональному рівнях, а саме:

- Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;
- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рр., затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695.
- Стратегія розвитку Чернігівської області на період до 2027 р. та План заходів з реалізації у 2021-2023 рр. Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затверджені рішенням двадцять першої сесії обласної ради сьомого скликання 18 грудня 2019 року № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28 жовтня 2020 р. № 43-25/VII.
- Програма економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2025 рік, затверджена розпорядженням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації 26 грудня 2024 року № 1018.

Стратегічними цілями державної екологічної політики України, відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (далі – стратегічні цілі державної екологічної політики), наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1. Аналіз відповідностей пріоритетів Програми розвитку Сновської громади на 2025 рік стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Пріоритетні напрямки розвитку Сновської територіальної громади на період до 2027 року			
	Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	Безпечна, адаптована до змін клімату громада
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	++	+	+	+
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	+	0	+
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	++	+	++	+

4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	+	+	+	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	+	+	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

++ – пріоритети Програми узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;

+ – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;

0 – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

– – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені; в межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

— – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним; необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади.

Аналіз відповідності положень Програми економічного і соціального розвитку Сновської громади на 2025 рік Програмі розвитку Чернігівської області на 2025 рік

Таблиця 1.2. Порівняння пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2025 рік та Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік

Пріоритети Програми розвитку Чернігівської області 2025	1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада
1. Створення безпечних умов для повсякденної життєдіяльності громадян та забезпечення їх нагальних потреб	+	+	+	++

2.Комплексне відновлення інфраструктури регіону	+	+	++	+
3.Відновлення стабільного функціонування економіки	+	++	+	+

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Сновська міська територіальна громада розташована в північній частині Чернігівської області – межує з країною агресором (42 км), а відстань до кордону з Білоруссю (Гомельська область) становить 20 км. Відстань автошляхом до Чернігова – 72 км, до Києва – 210 км.

Межує з Корюківською, Меньською, Городнянською та Березнянською територіальними громадами Чернігівської області та климівським районом брянської області рф. Протяжність прикордонної смуги – 42,9 км.

У громаді розташований стратегічний північний залізничний транспортний вузол країни, на лінії Ромни – Бахмач – Гомель (білорусь). Це проміжна залізнична станція 2-го класу Конотопської дирекції Південно-Західної залізниці. Втім через російську агресію раніше пріоритетний північний напрямок із виходом на країни Балтії, нині закритий.

Рисунок 2.1. Сновська громада на карті Чернігівської області

Площа громади – 1282 км². З них 32,9%– ліси (422,1 км²), що вдвічі перевищує загальноукраїнських показник, 690,7 км² – сільгоспугіддя (53,8%), у т. ч. 407,6 км² орних земель. Це 4% площі Чернігівської області.

Населення – близько 21 тис. осіб (половина – міське), кількість населених пунктів – 57, з них – одне місто та 56 сіл, що об'єднані в 15 старостинських округів. Щільність населення менша, ніж у малонаселеному Корюківському районі та в півтора рази менша, ніж у середньому по Чернігівській області.

Рис. 2.2. Картосхема території Сновської міської територіальної громади

Через громаду з півночі протікає річка Снов, яка є найбільшою притокою Десни; річка є унікальною природною принадою громади, як і 27 заповідних територій, у тому числі 2 національного значення, і 65 озер.

На території громади є потенційно небезпечні об'єкти у вигляді автозаправних та газозаправних станцій.

В громаді веде системні спостереження за станом довкілля метеостанція Сновськ.

В центрі міста Сновськ встановлена станція моніторингу повітря.

Стан атмосферного повітря

Як засвідчують дані державної статистики територія Сновської громади належить до відносно благополучних в сенсі рівня його забруднення. Після значного збільшення рівня забруднення на початку двохтисячних років далі в регіоні та в колишньому Сновському районі, до якого належала нинішня Сновська громада, в громаді спостерігалось зменшення цього показника. На жаль, зміни в підходах до розрахунків статистики не дають можливості простежити наступні змін в 2021–2024 рр. Але очевидно, що показники по громаді кращі, ніж по області в цілому¹.

Що це дійсно так підтверджують інші дані – щодо щільності викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення.

Таблиця 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин до атмосферного повітря від стаціонарних джерел забруднення, тон

Територія/роки	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021
Чернігівська область	20164	37538	47388	33909	27434	20888	22973,0
Щосрський/Сновський район/Сновська МТГ	119	310	277	70	164	66	Даних немає

Таблиця 2.2. Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення (тон на км кв.)

	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021
Чернігівська область	0,6	1,2	1,5	1,1	0,9	0,7	0,72
Сновський район/Сновська МТГ	0,118	0,2	0,2	0,1	0,164	0,066	Даних немає

¹ Статистичний щорічник Чернігівщини за 2020 рік

Таблиця 2.3. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю до атмосферного повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами забруднюючих речовин у 2020 р., тон

	Обсяги викидів забруднюючих речовин, всього	У тому числі						Крім того викиди діоксиду вуглецю, тис. т
		Діоксиду сірки	Оксидів азоту	Оксиду вуглецю	Метану	Неметанових летких органічних сполук	Сажі	
Чернігівська область	20888	1978	2315	2013	7941	1378	59	1366,00
Сновський район/ Сновська МТГ	66	2	4	6	23	21	0	2,1

Основні забруднювачі атмосферного повітря в громаді: сільськогосподарські підприємства, автомобільний транспорт, приватні садиби. До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування авіабомб, ракет.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є: застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства, і які не в змозі забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Проте, на даний час, основним забруднювачем залишається автотранспорт. У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких токсичні.

Найбільше обсягів викидів забруднюючих речовин на території Сновської МТГ припадає на території вздовж автомобільної дороги державного значення Р-83 Ріпки-Семенівка. А також, значне забруднення атмосферного повітря відбувається в центральній частині м. Сновськ, оскільки на даній території спостерігається найбільше скупчення автомобілів і найбільш інтенсивний рух транспорту.

Великий обсяг викидів від автотранспорту пояснюється, насамперед, збільшенням кількості приватного автотранспорту, експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку, використанням палива низької якості, аварійним станом доріг.

Щодо впливу на якість повітря на території громади підприємств сусідніх регіонів, то можливо вважати цей вплив малоймовірним, так як їх підприємствами здійснюються незначні викиди та на шляху їх перенесення протікає р.Снов зі смугами зелених насаджень на берегах, які відіграють значну роль у поглинанні забруднюючих речовин.

Вплив природних метеорологічних чинників – температурної інверсії та туманів, вирізняється сезонністю. Приземна інверсія найчастіше спостерігається у квітні-жовтні. Вплив туманів найбільше проявляється у осінньо-зимовий період. Якщо в цей період додається спалювання рослинних решток,

використання неякісного палива для грубок, лісові пожежі, то накопичені шкідливі речовини можуть визивати погіршення здоров'я населення.

Сновська громада у межах програми EGAP, яка впроваджується Фондом Східна Європа в партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Швейцарії, отримала станцію для здійснення громадського моніторингу якості повітря. Пристрій, який цілодобово надає показники, що доступні онлайн, встановлено на будівлі в центрі міста. Велика частина проблем зі здоров'ям виникає через забруднення повітря пилом або небезпечними речовинами. Особливо це стосується людей, які мають схильність до алергій та захворювань органів дихання.

Встановлена станція дозволяє:

- Оперативно та зручно жителям громади отримувати інформацію щодо перевищення рівня забруднення повітря.
- Забезпечено вільний доступ до даних щодо вмісту пилу в повітрі, температури, відносної вологості, атмосферного тиску та інших показників, що є актуальним як для жителів громади, так і науковців.
- Прогноз можливих періодів підвищення рівня загрози для здоров'я населення для завчасного реагування на них.
- Завдяки зібраним та проаналізованим показникам з'явиться можливість ухвалювати необхідні екологічні рішення та виконувати сучасні енергоощадні проекти.

Дані про вміст пилу в атмосфері, температуру та вологість повітря, атмосферний тиск та інші актуальні показники доступні [за посиланням](#).

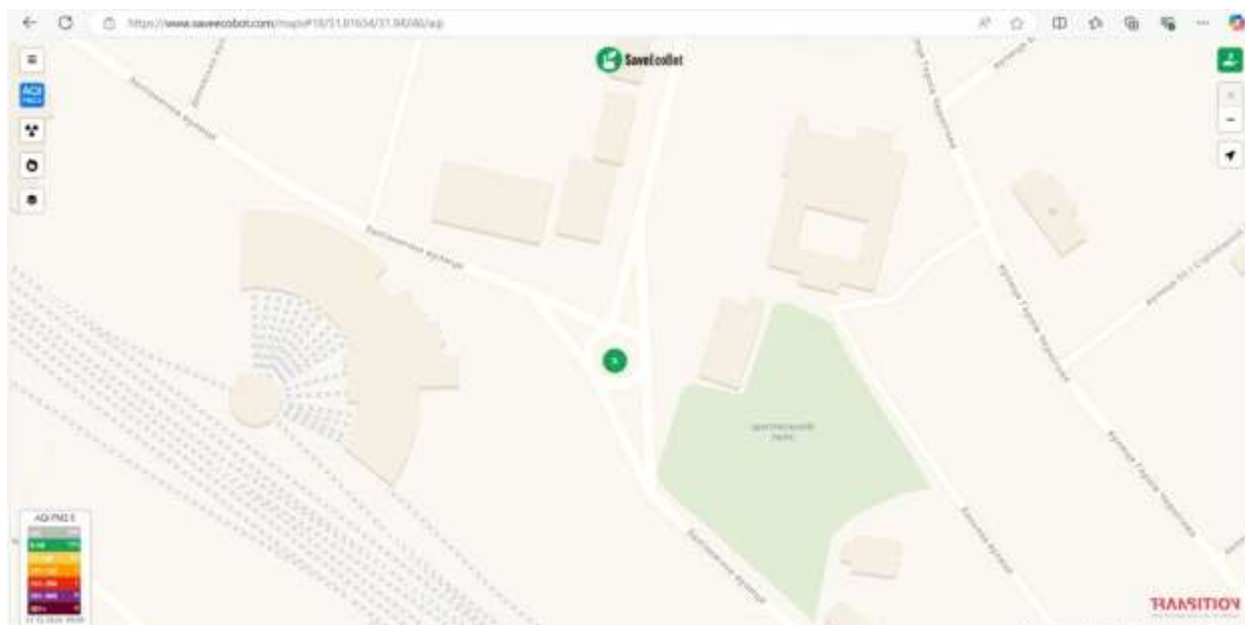

Рисунок 2.3. Дані станції моніторингу повітря станом на 31.12.2024

Радіаційний стан.

Згідно Постанови Кабінету міністрів України від 23. 07. 1991 р. № 106 та від 29.08.1994 р. № 600, територія громади не входить у перелік територій, забруднених у результаті аварії на ЧАЕС.

Метеостанція Сновськ – одна з небагатьох, яка веде спостереження за радіоактивним забрудненням природного середовища за розгорнутою програмою: вимірювання потужності експозиційної дози гамма-випромінювання, відбирання проб повітряних аерозолів та атмосферних випадань.

У 2021 р. встановлено цифровий вимірювач атмосферного тиску БАР, 2023 р. – ультразвуковий вимірювач швидкості та напрямку вітру.

Екологічна ситуація. Як зазначається в Доповіді про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2022 рік з початком війни за незалежність України під час бойових дій вивільняються в атмосферу продукти хімічної реакції, що спричинені вибухами, детонацією ракет та снарядів. Водночас рашисти обстрілюють нафтобази, промислові підприємства, які використовують у своїй діяльності різні хімічні речовини. А це також десятки тисяч тон вивільнених в атмосферу шкідливих речовин. Очевидно, що це новий фактор, що суттєво впливає на стан атмосферного повітря, його обрахунки тривають.

Програма передбачає ремонт доріг, розвиток громадського транспорту, інформаційно-просвітницьку роботу, що сприятиме зменшенню викидів в атмосферне повітря.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Якість атмосферного повітря визначається як один з важливих індикаторів стійкого екологічного розвитку громади. У майбутньому, зі збільшенням кількості житлової забудови й підприємств виробничо-комунального сектору без належної системи споруд і мереж тепло-, газопостачання громади, без оптимізації розміщення нових суб'єктів виробничої діяльності з урахуванням екологічних вимог рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все, матиме тенденцію зростання.

У випадку, якщо Програма не буде затверджена, якісні показники стану атмосферного повітря й надалі не в повній мірі відповідатимуть нормативним показникам, що призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля в цілому та погіршення санітарно-гігієнічних умов проживання населення.

Окрім того, якщо Програма не буде впроваджена, а основні цілі щодо покращення якості дорожнього покриття й дорожньої інфраструктури доріг місцевого й регіонального значення, не будуть реалізовані, негативний вплив транспорту на атмосферне повітря та здоров'я населення буде зростати, що в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання та погір-

ршення загального стану довкілля.

Стан водних ресурсів

Територія Сновської громади належить до Поліської гідрологічної області – це східна частина гідрологічної зони надмірної водності. Всі річки належать до рівнинного типу, для них характерне мішане живлення з переважанням снігового.

Сновська громада розташована в межах басейна Дніпра, а найбільша річка на її території – Снов (права й найбільша притока Десни), що відноситься до категорії середніх. Русло сильно звивисте. Заплава місцями заболочена. Протягом близько 20 км річкою проходить кордон України та рф. Снов використовується для водного туризму, рекреації, риболовлі, заготівлі сіна, випасу худоби та домашньої птиці.

Також на території громади багато малих річок – приток Снову. Праві: Клюс, Ірпа, Трубіж, Цята, Тетива, Холодниця, Мостище, Смяч, Крюків. Ліві: Стратива, Ракужа, Блешенка, Ревна, Хмелинка, Єлінка, Ількуча, Турчанка, Бреч, Домна, Бігач. Всього за результатами інвентаризації водних об'єктів Чернігівської області (2021 р.) на території Сновської територіальної громади протікає 19 річок та струмків, а також 16 штучних водних об'єктів (ставків).

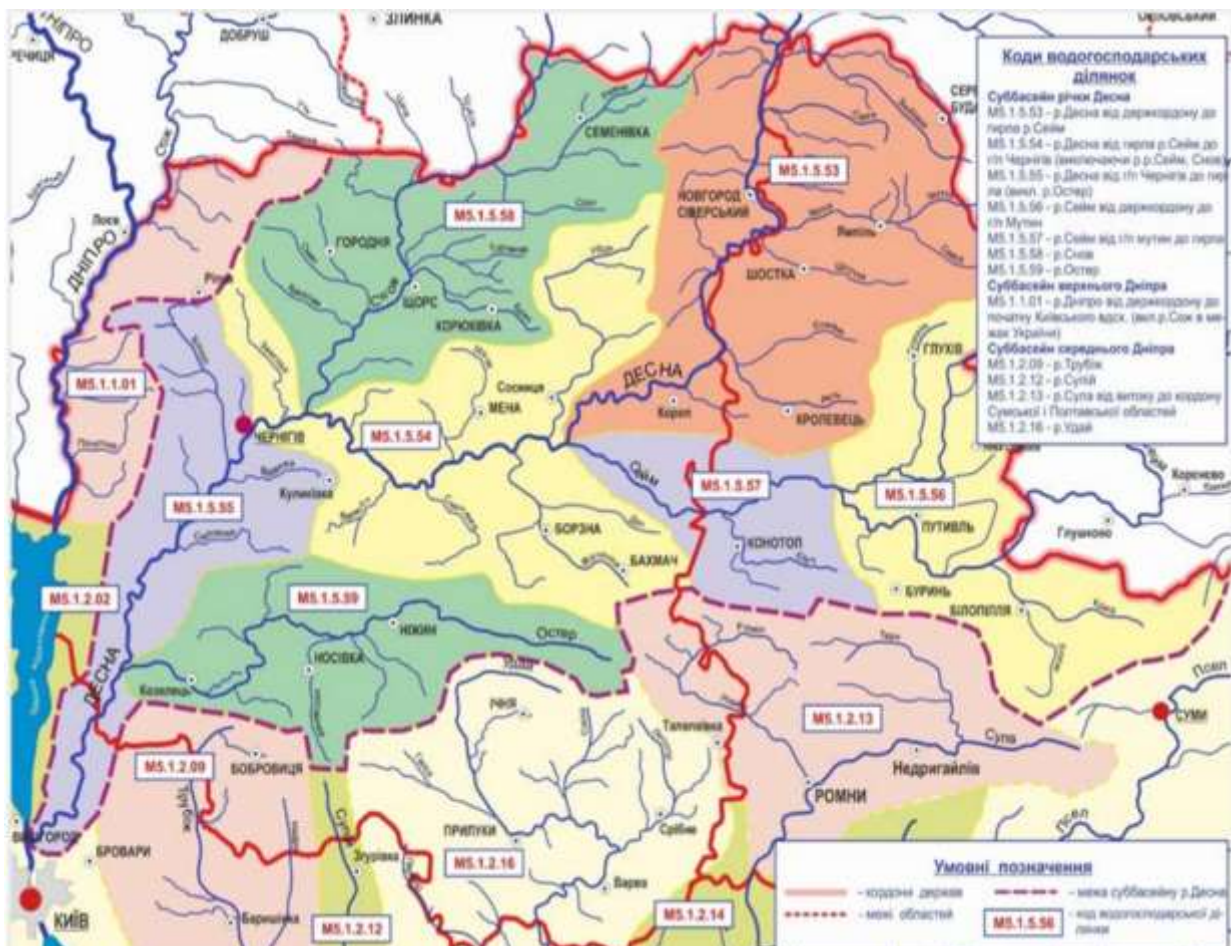

Рисунок 2.4. Гідрографічне та водогосподарське районування басейну р. Десна

На даний час на території Сновської МТГ зберігається досить напружена ситуація з водокористуванням та охороною поверхневих вод.

Поверхневі води представлені акваторією р. Снов та її невеликими притоками. Вода р. Снов відноситься до гідрокарбонатно-кальцієвого класу; жорсткість її складає 7,5 мг-екв/л, загальна мінералізація – 670 мг/л (середні дані).

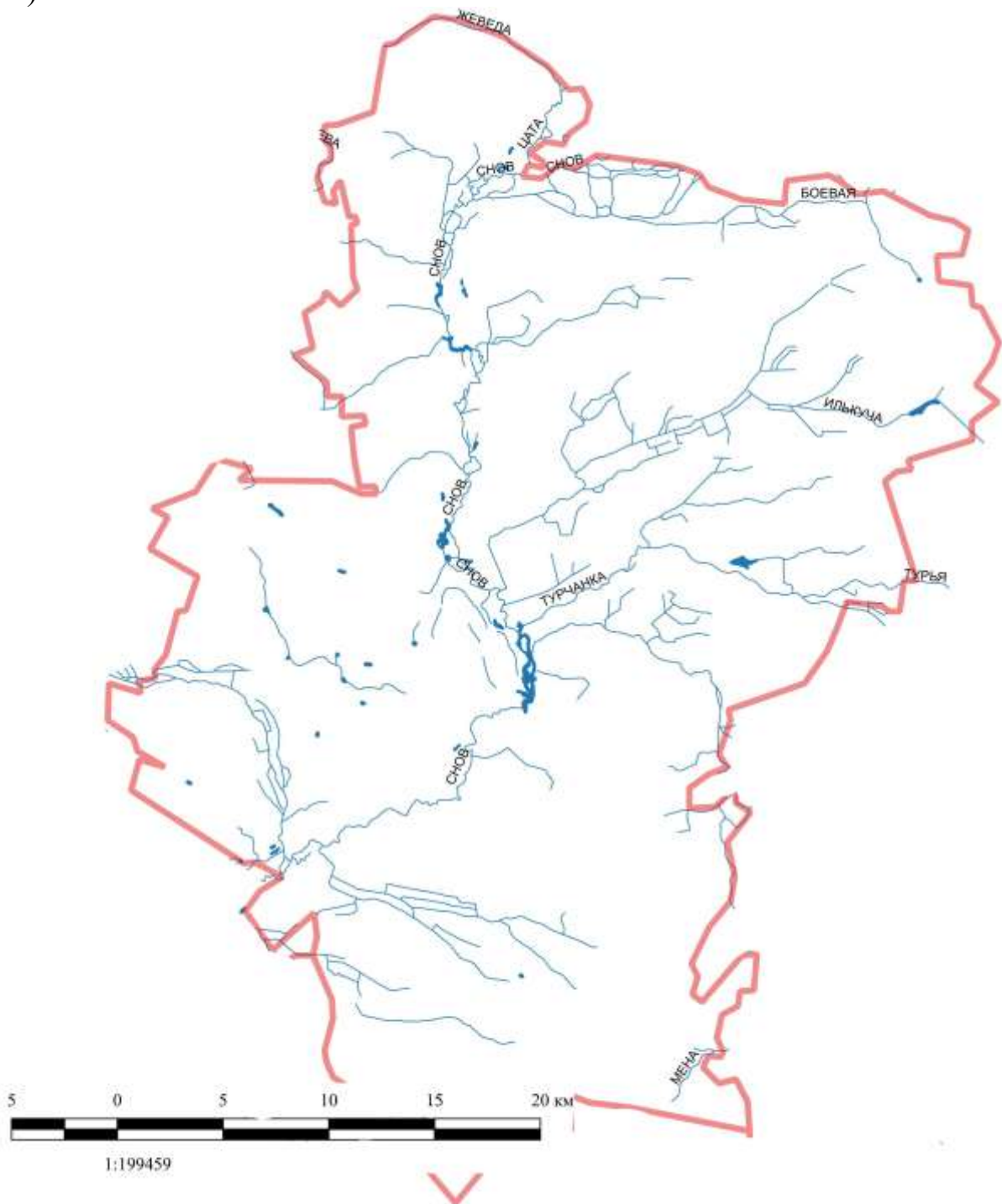

Рис. 2.5. Гідрологія території Сновської громади

Річка Снов знаходиться в незадовільному гідрологічному, гідробіологічному й санітарному стані, особливо на ділянках, де індивідуальна забудова досить щільно прилягає до русла, а також замулена, на окремих ділянках заросла високою водною рослинністю.

Причиною незадовільного стану поверхневих вод є значне захащення берегів і водного дзеркала річок сміттям і господарсько-побутовими відходами, а також випадки самовільного будівництва в межах прибережних захисних смуг, розміщення об'єктів господарської діяльності, житлової забудови, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон і прибережних захисних смуг.

Погіршення гідрохімічного стану р. Снов пов'язано також із значним постійним антропогенним впливом міста Сновськ. Щорічно в літній та осінній періоди внаслідок скиду великої кількості забруднених зливових вод у р. Снов, фіксується зниження розчиненого кисню до критичного рівня, що спричиняє загибель водних живих організмів. На теперішній час ефективної системи відведення дощових вод не має.

Інформація щодо проведення лабораторного контролю якості питної води та поверхневих водойм за 2024 рік.

Централізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 202 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 34 проби, відсоток відхилень від норми – 16,8%

2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 213 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 21 проби, відсоток відхилень від норми – 9,8%.

Децентралізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 58 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 30 проби, відсоток відхилень від норми – 51,7%.

2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 183 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 47 проби, відсоток відхилень від норми – 25,7%.

Вода поверхневих водойм

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 23 проби, з них не відповідає санітарним вимогам - 1 проба, відсоток відхилень від норми – 4,3%.

2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 20 проби, з них не відповідає санітарним нормам - 5 проби, відсоток відхилень від норми – 10%

За даними досліджень лабораторії Сновського відділення Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» води р.Снов значення

загальної жорсткості протягом декількох років коливається в межах 2.0-3.9 мг екв/м³, мінералізація 470-538 мг/м³.

Програма передбачає заходи по очищенню водних об'єктів та прибережних смуг.

Сучасний стан водопровідно-каналізаційного господарства громади

Відведення атмосферних (дощових і талих) вод у Сновській МТГ в основному здійснюється поверхневим способом (по поверхні землі, рельєфу, по тальвегам балок), які скидаються в річку Снов. Забезпечення потреб Сновської МТГ у воді питної якості здійснюється централізованою системою водопостачання. Для потреб централізованого господарсько-питного водопостачання використовують воду з підземних водоносних горизонтів.

Не вся території Сновської МТГ забезпечена централізованою системою водопостачання, тому для задоволення своїх потреб у воді деякі громадяни використовують колодязі.

Стан водозабірної басейну річки Снов та джерел питного водопостачання задовільний, за виключенням періоду пропуску повені й сильних опадів.

На якість питної води, що подається населенню, негативно впливає стан джерел водозабору, технічний стан водопровідних споруд і мереж.

Основною проблемою водопровідно-каналізаційного господарства є фізичний знос та енергоємність об'єктів.

Основними завданнями в цьому напрямку є забезпечення відповідного санітарно-технічного стану та облаштування зон санітарної охорони джерел водопостачання, забезпечення водозабірних споруд необхідним комплексом очисних споруд. Ключовим питанням постає реконструкція очисних споруд, будівництво нових та капітальний ремонт існуючих водопровідних мереж.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Відсутність достатньо розвинутої системи збору дощових вод і локальних очисних споруд у місцях їх випуску, неповне охоплення Сновської МТГ мережами господарсько-побутової каналізації спричинятимуть і надалі негативний вплив на якість поверхневих вод.

Щоб зменшити ризики негативного впливу шкідливих речовин на здоров'я населення потрібно забезпечити постачання питної води, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам. Комунальним підприємством здійснюються роботи з виконання плану заходів щодо розвитку, реконструкції та перенаснащення мереж і споруд системи централізованого водопостачання, що дає підстави припускати достатньо високий рівень забезпечення в майбутньому якісною питною водою й відсутності ризиків для здоров'я населення, що підключене до централізованої системи водопостачання.

Стан поводження з відходами

Протягом останнього десятиріччя в Україні продовжується прогресуюче накопичення відходів, не є винятком і Сновська міська територіальна громада. Розрив між прогресуючим накопиченням відходів і заходами, спрямованими на запобігання їх утворенню, знешкодження та видалення, загрожує не тільки поглибленням екологічної кризи, а й загостренням соціальної ситуації в цілому.

Сновська МТГ у сучасних умовах зіткнулась із труднощами, які стосуються управління ТПВ, основними з яких є:

- зміна морфології ТПВ зі збільшенням частки компонентів, які не піддаються процесам біологічного розкладання;
- низька інноваційно-інвестиційна активність суб'єктів господарської діяльності у сфері управління ТПВ;
- низький рівень участі мешканців у сфері управління ТПВ, що знижує рівень роздільного збору відходів.

Утворювачами відходів на території Сновської МТГ є: населення, промислові й комунальні підприємства, установи та організації різних форм власності.

На території Сновської МТГ розміщений 36 паспортизованих сміттєзвалищ.

Збір і вивезення сміття на території громади проводиться комунальним підприємством «Сновська ЖЕД» за затвердженим графіком. Послугою з вивезення твердих побутових відходів охоплено 38% населення Сновської громади. Загальна кількість домогосподарств, що уклали договори з підприємством становить 76 % від кількості міського населення.

62% домогосподарств Сновської громади не мають можливості скористатися даною послугою. Це мешканці всіх сільських населених пунктів, територія яких не охоплена послугою з вивезення ТПВ з причин великої відстані від центру громади, через що зношена спецтехніка КП «Сновська ЖЕД» не в змозі туди доїхати. Вивіз сміття в сільських населених пунктах відбувається власними силами жителів або транспортом приватних підприємців на санкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному старостаті.

Серйозною залишається проблема стихійних звалищ на території Сновської МТГ. Стихійні сміттєзвалища організовуються населенням, в основному, на околицях населених пунктів, де відсутні дороги з твердим покриттям, наявні локальні природні пониження. Локальні скупчення побутового сміття спостерігаються на високих прибережних схилах у тих місцях, де вище від рівня схилів розміщена забудова. На окремих ділянках спостерігається накопичення будівельного сміття в перемішку з ґрунтом. Негативним явищем є засмічення невеликих струмків органічними рештками (бур'янами), які залишаються після збирання врожаю, а також перегноем, напіврідким курячим послідом.

Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки була розроблена за результатами вибору пріоритетної послуги, яка потребує удосконалення (опитування проводилось восени 2023 року). Це комплекс взаємопов'язаних та узгоджених заходів: організаційних, технологічних, технічних, екологічних, санітарно - гігієнічних, фінансово - економічних, соціальних, інформаційних, виховних, спрямованих на розв'язання проблем у сфері управління відходами в Сновській МТГ.

Ця Програма спрямована на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародно – технічної допомоги.

На території громади проходять просвітницькі кампанії, кампанії по приведенню докільля до належного стану (прибирання) за участі громадських організацій та активістів.

Також закладами освіти було проведено ряд онлайн заходів з підвищення обізнаності по управлінню відходами, відповідно до пунктів 16-20 Національного плану управління відходами до 2030 року, а саме:

- Круглий стіл «Як утворюються побутові відходи», фото «Як забруднюються середовище відходами», мультфільми.
- Створення екологічного тематичного малюнку для молодшої школи, листівки.
- Онлайн-урок – застереження «Поводження з небезпечними відходами» (Рогізківський ліцей);
- Анкетування «Світ навколо нас» (Кучинівський ліцей);
- Створення екоплакатів на тему «Зупинись! Не засмічуй природу!» (Новоборовицький ліцей);
- Створення фоторепортажу «По вуха у смітті», «Чистота вулиць рідного міста» (заклади освіти);
- Анкетування «Ваше ставлення до проблеми утилізації побутових відходів» (заклади освіти);
- Конкурс малюнків «Життя поліетиленового пакету!» (заклади освіти);
- Мозковий штурм «Що таке сміття. Чим воно загрожує здоров'ю людей».

Серед просвітницьких заходів будуть проводитись роз'яснення щодо зменшення сміття, що потрапляють на полігон, необхідність компостування органічних відходів, повторного використання речей та інше.

Планується поступове впровадження роздільного збирання сміття і передача його на переробку.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Існуюча тенденція щодо загальних обсягів утворених відходів більш ймовірно не матиме різких коливань найближчим часом, але в довготривалій перспективі матиме поступове зростання, тому впровадження ефективної системи поводження з відходами є вкрай необхідним. Накопичення обсягів відходів в довкіллі без належного їх утримання в місцях видалення відходів, відсутність дієвої системи вилучення вторинних ресурсів і сучасного підприємства з переробки ТПВ, утворення стихійних звалищ створює ризики негативного впливу на здоров'я населення. Розвиток системи поводження з відходами є одним із пріоритетних завдань органів у сфері охорони навколишнього природного середовища. Упровадження Програми забезпечить досягнення екологічних стандартів у сфері поводження з відходами на місцевому рівні.

Грунти та земельні ресурси

На території громади нараховується 81 вид ґрунтів. Найбільш поширеними є дерново-підзолисті ґрунти та дернові, опідзолені переважно на лесових породах, є лучні та чорноземно-лучні ґрунти. Значні площі також під торфовищами низинними та торфово-болотними ґрунтами. Природна родючість цих ґрунтів відносно низька, особливо піщаних та глинисто-піщаних відмін. Для використання в сільському господарстві такі ґрунти потребують осушення та внесення добрив. Середній бал родючості земель по громаді – 35 одиниць.

Рисунок 2.6. Структура ґрунтів на теренах Сновської громади ²

Висока мозаїчність, низька буферність ґрунтів обумовлюють низьку стійкість ґрунтового покриву до розвитку деградаційних процесів. Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають через забруднення ґрунтів ва-

² <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#w24>

жкими металами, пестицидами та мінеральними добривами. За інформацією 2022 р. в області нараховується 7,9 тис. га деградованих, малопродуктивних та техногеннозабруднених земель. Даних щодо консервації деградованих та малопродуктивних земель в Чернігівській області, й відповідно – в Сновській громаді, немає³. Збереження, відтворення та раціональне використання родючості ґрунтів – основна умова забезпечення стабільного розвитку сільського господарства, розширення його виробництва.

Структура земельного фонду. Сільське та лісове господарство – основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси громади. Загальна площа земельних ресурсів громади становить 128293 га, з якої 71949 (або 56,1%) становлять землі сільськогосподарського призначення. Землі лісогосподарського призначення – 42209 (32,9%). Значний масив заболочених земель – 9921 (7,7%). Основна частина земель сільськогосподарського призначення – це рілля 31,7% від загального обсягу земель, а решта – це розлогі сіножаті та пасовища. Тобто наявне співвідношення дуже комфортне для проживання, на території Сновської громади – величезні площі для рекреації.

До переліку небезпечних процесів, найбільш розвинутих у межах Сновської МТГ, відносяться: підтоплення й продовження розвитку процесів підняття ґрунтових вод, локальне заболочення, а також ерозійні процеси. На території Сновської МТГ фіксується сезонне підтоплення окремих ділянок на весні в період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок зливових і ґрунтових вод з прилеглих територій призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дошових ям».

Не правильне ведення землеробства: відсутність сівозміни, розорювання схилів (поздовжнє розорювання схилів, навіть невисоких, яке спричинює змивання частинок ґрунту) провокує площинну ерозію.

На схилах крутіше 8% розвивається лінійна ерозія (ріст ярів). Ерозійна діяльність проявляється найбільш інтенсивно під час сніготанення й літніх зливових дощів. Розмитий матеріал виноситься в річку Снов. Також інтенсифікація росту ярів відбувається в весняно-літній період. В ярах і балках з'являються нові й ростуть старі промоїни. По промоїнах відбувається перенос матеріалу, який частково відкладається в днищах, частково виноситься з ярів. По тальвегах балок наявні постійні й тимчасові водотоки.

Схили крутизною більше 15% небезпечні щодо виникнення зсувних і обвальних процесів.

Всього на території громади станом на 2024 р. нараховувалося 30 власників та землекористувачів. Кількість сільськогосподарських підприємств, що офіційно уклали договори оренди землі в громаді становила 16 осіб.

Серед питань, що потребують розв'язання:

³ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік.

- проведення інвентаризації земель з подальшим їх занесенням до електронної карти майбутнього геоінформаційного порталу (ГІС) громади;
- проведення нової нормативно-грошової оцінки земель (НГО) в межах населених пунктів громади – там, де цього вимагають терміни.

Об'єкти культурної спадщини. На території громади розташовані дві пам'ятки, що занесені до Реєстру пам'яток національного значення, обидві – археологічні на околицях с. Хотуничі, в сторону с. Петрівка.

В м. Сновськ у відмінному стані зберіглася історична споруда локомотивного депо. Приміщення досі використовується за своїм прямим призначенням, тобто – для ремонту залізничної техніки та, зокрема, паровозів. На території депо існує його музей, однак вхід до нього обмежений через режимність об'єкту.

В місті діє Сновський історичний музей (комунальна установа міської ради). Він має два відділи: історичний та будинок сім'ї залізничника (кін. XIX ст.). Останній – унікальна за станом збереження пам'ятка побуту залізничників зазначеного періоду. У музеї представлено предмети, що розповідають про перші поселення людини на території краю, народні промисли та ремесла, етнографічні особливості місцевості. Є унікальна колекція рушників Сновщини та зразки регіонального костюму. Створена нова експозиція, присвячена подіям сучасної російсько – української війни.

У селі Єліне до нападу РФ функціонував Музейно-меморіальний комплекс партизанської слави «Лісоград» як підрозділ Чернігівського обласного історичного музею ім. Василя Тарновського. Однак напад росії та знищення села призвели до припинення його роботи.

У с. Кучинівка зберіглася хата Леоніда Тереховича, - талановитого місцевого поета – дисидента, на якій є меморіальна дошка. Однак вона не меморіалізована.

Окраса Сновщини – різьблені віконниці з наличниками та візерунками в дерев'яних будинках. Через модернізації приватних приміщень ця складова культурної спадщини тяжіє до зникнення. Зразком цікавої дерев'яної архітектури першої половини XIX століття є колишній клуб залізничників.

До унікального культурного надбання Сновщини належить місцева кухня, традиційний народний одяг, говірка та пісні – вони відрізняються колоритом Полісся, а водночас – зберегли релікти доби Русі. Їй через століття дійшли до сьогодення.

Матеріальні активи Сновської міської територіальної громади – основні фонди міської комунальної власності. Це економічні ресурси, до яких належать: земля, будинки, споруди, машини, дороги, матеріали, обладнання, тощо.

Щодо приміщень міської комунальної власності.

83 об'єкти знаходяться на балансі некомерційних комунальних підприємств (Сновський центр первинної медичної допомоги та Сновська центральна районна лікарня): лікувальні, адміністративні, фельдшерські пункти, гаражі, котельні, виробничі, господарські, інші приміщення) балансова вартість яких становить 14858156,26 грн.

Мережа закладів культури нараховує 25 приміщень будинків культури і сільських клубів (залишкова вартість 145662,00 грн.); 12 будівель бібліотек (залишкова вартість 1495750,00 грн.); 3 приміщення музею (залишкова вартість 550800,00 грн.); 1 приміщення музичної школи (залишкова вартість 734400,00 грн.).

У міській комунальній власності перебуває трибуна стадіону на 940 посадочних місць (1382083,63 грн.).

Заклади дошкільної та позашкільної освіти використовують навчальні, спортивні, технічні, інші приміщення, балансова вартість яких 6245241,81 грн.

Заклади загальної середньої освіти використовують всі види приміщень балансовою вартістю 23389532,82 грн.

В громаді значна кількість адміністративних приміщень: 20 адмінбудівель старостинських округів; 1 – Сновської міської ради та 1 – Центру надання адміністративних послуг.

Інші будівлі (господарські котельні, гаражі, вбиральні, тощо) налічують біля 145 об'єктів.

На балансі Сновської міської ради перебуває 6 житлових будинків (балансова вартість 57739,53 грн.) та 3 квартири (балансова вартість 489297,75 грн.).

Протяжність доріг та вулиць міської комунальної власності становлять 223,6 км (балансова вартість – 303563,80 грн.).

На балансі Сновської міської ради та її юридичних осіб перебуває 78 одиниць техніки (12432729,90 грн.).

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Деградація земельних ресурсів обумовлена як природними факторами (екзогенними й гідро-метеорологічними), так і антропогенними (не ефективне використання містобудівного ресурсу, недостатній рівень виконання заходів з рекультивації порушених ділянок, не правильне ведення сільськогосподарського господарства тощо) факторами. Ця тенденція більш ймовірно залишиться такою і надалі в випадку, якщо не будуть прийняті належні заходи, які включені до Програми. Виконання необхідних заходів і раціональне використання земельних ресурсів є важливим фактором для сталого розвитку території Сновської МТГ.

Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття, ландшафт

Згідно фізико-географічного районування територія Сновської громади знаходиться в межах області Чернігівського Полісся та відповідних його фізико-географічних районів. (Рис.2.4.)

За геоботанічним районуванням України територія Сновської МТГ входить до Щорсько–Семенівського району соснових зеленомохових лісів, евтрофних боліт Чернігівсько–Новгород–Сіверського (Східнополіського) округу дубово–соснових лісів Попіської підпровінції Східноєвропейської провінції в межах Європейської широколистянолісової області.

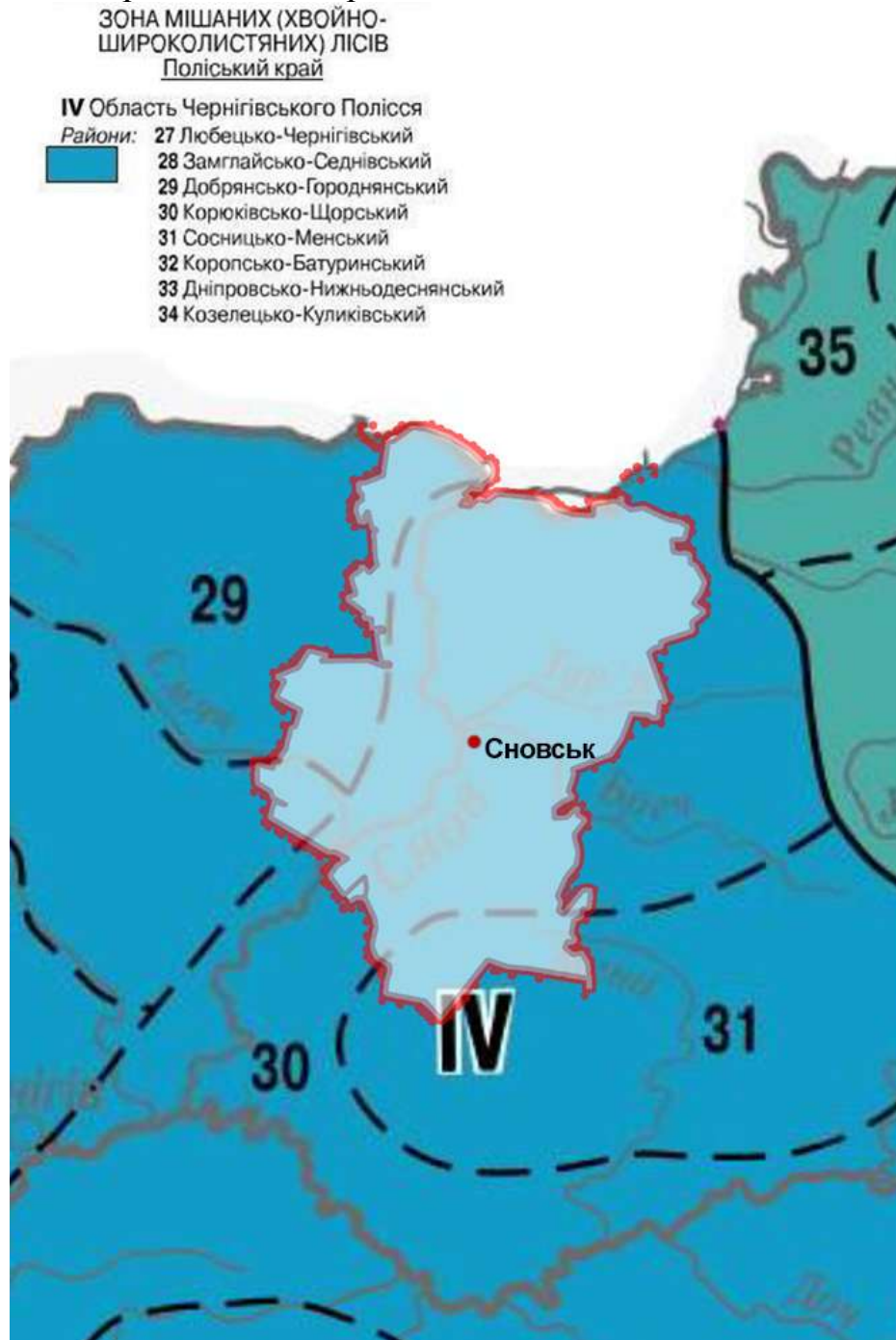

Рис. 2.7. Територія Сновської громади в системі фізико-географічного районування Чернігівської області

Лісові масиви. Лісові території становлять близько 33% площі громади, що вдвічі перевищу показник в цілому по Україні (по Чернігівській обла-

сті – 21%, Україні – 16%). Переважають хвойні, насамперед, соснові ліси (понад половина площ). Є також широколистяні – насамперед, дубові, березові, менше – вільхові, осикові. Частина лісів – мішані. В лісах розташовані мисливські угіддя (косуля, кабан, лось, заєць, лисиця, перната дичина), чималі площ дикої суниці, малини, чорниці, грибів. Всього в громаді лісових земель 39109 га, під чагарниками – 3102 га. Господарську діяльність на території Сновської громади веде ДП «Сновськагроліспосп» (Сновське районне дочірнє агролісогосподарське спеціалізоване підприємство – 16075 га) та ДП «Ліси України» (Корюківське лісове господарство, 24107 га). Зазначені підприємства також проводить роботи з відтворення лісів, що має на меті збереження їхніх площ.

Природно-заповідний фонд. Всього на території Сновської громади розташований 31 об'єкт природно-заповідного фонду (ПЗФ), тобто громада насичена такого роду територіями. Переважно йдеться про гідрологічні заказники, з яких два – загальнодержавного значення. Є також ботанічні пам'ятки природи місцевого значення. Площа земель ПЗФ на території Сновської громади складає 10812 га. Це 8,4 % від всіх земель громад, втім рекомендований показник – 15%, а в цілому по Чернігівській області він становить близько 8%.

Рис 2.8. Природно-заповідні території в межах Сновської громади
(БЗМЗ – ботанічні заказники місцевого значення; ГЗМЗ – гідрологічні заказники місцевого значення; ЗУМЗ – заповідні урочища місцевого значення; ГЗЗЗ – гідрологічні заказники загальнодержавного значення; ГППрЗЗ - гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення)

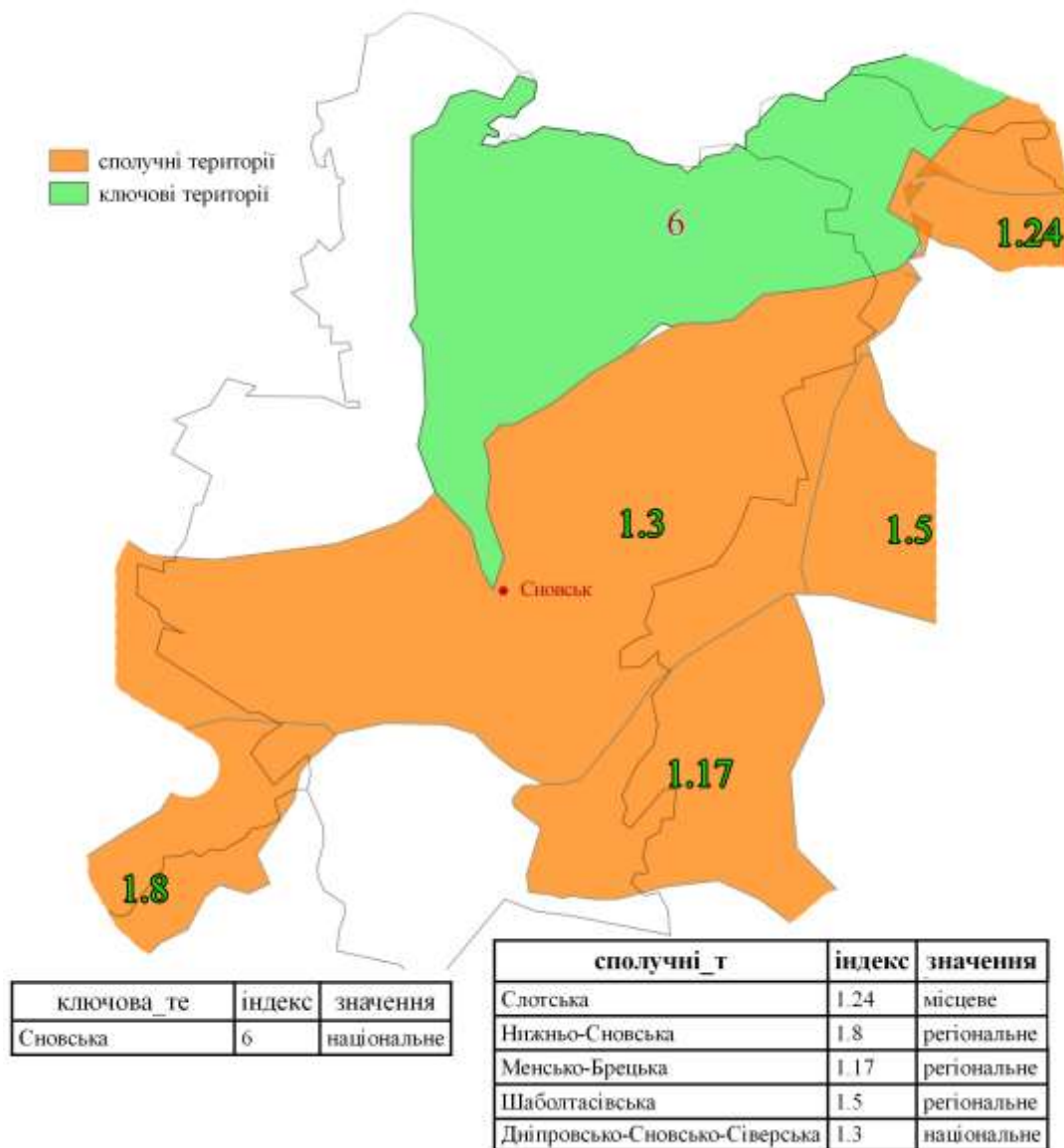

Рис.2.9. Територія Сновської громади в системі регіональної екомережі Чернігівської області

Сновська ключова територія представляє типовий бореальний комплекс Українського Полісся з переважанням середньовікових соснових лісів з домінуванням зелених і сфагнових мохів, осокових і осоково–сфагнових боліт. За характером рослинності та умовами місцезростання заплава р. Снову досить різноманітна: 35-40% території займають болота, 40-45% – різні типи лук, близько 5% – вільшняки, 10-15% – зарості лози. Решта площі припадає на заплавні озера, стариці й затоки з їх специфічною рослинністю.

У складі Сновської ключової території: болотні масиви в заплаві річки Снов і лісові масиви соснового й сосново–дубового лісу, що мають значення як осередки біорізноманіття, гідрологічне, ґрунтозахисне, оздоровче значення.

Дану територію репрезентує досить різноманітна фауна й флора, яка представлена багатьма видами, серед яких значна кількість червонокнижних та регіонально рідкісних (у цілому більше 30 видів судинних рослин).

Крім того, частково Сновська громада належить до престижної Смарагдової мережі Європи як територія особливого природоохоронного значення⁴. Йдеться про низку територій особливого природоохоронного значення, що визначають і зберігають біологічне різноманіття країн Євросоюзу, Східної Європи, деяких африканських держав. Мета – виділити і взяти під охорону місця проживання рідкісних видів тваринного й рослинного світу. Стосовно Сновської громади йдеться про пойму річки Снов, об'єкт UA UA0000232 Dolyna Snovu.

У цілому територія являє собою досить збережені природні комплекси Лівобережного Полісся, є цінною й репрезентативною з наукової, господарської та рекреаційної точки зору.

Корисні копалини.

Сновська громада не належить до територій із потужною мінерально-сировинною базою. За даними державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України» є родовища горючих корисних копалин (група «тверді корисні копалини») – торфу (не розробляються). Зазначені родовища знаходяться на балансі Державної служби геології та надр України. Також є родовища, що належать до неметалевих корисних копалин (група «будівельні корисні копалини»): цегельно-черепична сировина (глина), пісок.

Кліматичні умови. Сновська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату з достатньою зволоженістю. Це західна частини Східно-Європейської території, частина природно-географічного українського Полісся. Переважають західні та північно-західні вітри з Атлантики. Найбільше опадів буває в червні – липні.

Середньорічна кількість опадів – 603 мм на рік, у тому числі в теплий період – 394 мм. Такі обсяги сприятливі для розвитку сільського господарства. Відносна вологість повітря буває максимальною в зимовий період та становить 81 – 87%.

Рисунок 2.10. Смарагдова мережа на території Сновської громади

⁴ <https://emerald.eea.europa.eu/>

Середньорічна температура повітря $+7,9^{\circ}\text{C}$. Середня температура повітря липня становить $+20,3^{\circ}\text{C}$, січня « $-4,4$ » $^{\circ}\text{C}$. Зимовий період стає коротшим, м'який, з частими відлигами. Висота снігового покриву в окремі роки досягала 30-43 см.

Абсолютний максимум температури повітря становить $+39,5$, абсолютний мінімум « $-36,9$ ».

Період із середньодобовою температурою повітря вище 10°C становить 160 днів. Водночас на рік припадає приблизно 101 день, коли середньодобова температура повітря знижується до 0°C і нижче.

При цьому температура повітря за період з 1991 по 2019 р. значно підвищилась. В результаті календарні зима (грудень 2019 – лютий 2020 р.) та осінь 2020 р. були найтеплішими за всю історію спостережень. Ситуація повторилася у 2022 та у 2023 рр. Одночасно гідротермічний коефіцієнт (ГТК) зволоженості вегетаційного періоду зменшився від 1,8 (надмірна вологість) до 1,1 (недостатня вологість), а в 2020 р. він становив 0,6–0,9 (слабка посуха). Тобто поліський регіон, до якого належить Сновська громада, з зони надмірної вологості перейшов у зону недостатньої вологості.

Чернігівська область належить до зони достатнього зволоження. Середня річна відносна вологість повітря складає 75–80 % (від 50–70 % у липні-серпні до 80–95 % взимку). Протягом року спостерігається від 20 до 44 днів з відносною вологістю повітря 30 % і менше⁵. На території громади переважають західні, північно-західні та південно-західні вітри. Зимовою значний вплив становлять східні. Вітровий тиск становить біля 500 Па (в цілому по Україні відповідно до мапи вітрового тиску – від 400 до 600 Па).

Територія громади належить до першої кліматичної зони. Клімат на її теренах не знає значних територіальних коливань.

Стан здоров'я населення

Здоров'я має важливе значення в житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального й суспільного добробуту й благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням довкілля. Несприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

⁵ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2023 рік.

Останнім часом змінюється структура захворюваності й поширеності хвороб серед населення, що і полягає в підвищенні частки хвороб системи кровообігу, органів дихання, сечостатевої системи, ендокринної системи, а також онкологічних захворювань.

На основі систематизації статистичних даних і матеріалів в таблиці нижче наведені основні екологічні фактори, які сприяють розвитку деяких хвороб (таблиця 2.4.).

Таблиця 2.4. – Основні причини виникнення деяких хвороб

Види хвороб	Несприятливі фактори пов'язані з забрудненням навколишнього середовища
Онкологічні	Іонізуюче випромінювання, присутність канцерогенних речовин у воді, повітрі, продуктах харчування.
Серцево-судинні, нервової, кровотворної та ендокринної систем	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища
Хронічні органів дихання	Забруднення атмосферного повітря
Хронічні шлунково-кишкового тракту	Погана якість питної води та їжі
Кишкові інфекції, гепатит	Наявність збудників хвороб у питній воді або їжі
Грип, гострі респіраторні хвороби	Епідемії, скупченість населення
Вроджені аномалії	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища, радіація

Станом на 01.01.2024 загальна кількість зареєстрованого населення в Сновській громаді за даними державної статистики становила 20,935 осіб.

На території громади більшість населення працездатного віку, так триватиме весь період реалізації стратегії; при цьому збільшуватиметься відсоток осіб непрацездатного віку.

Чисельність дітей та підлітків зменшується від старшого віку до молодшого, що є загрозливою тенденцією; крім того, кількість мешканців від 18 до 30 років значно менше, ніж можна було очікувати навіть за обставин зменшення народжуваності; отже – вони залишають громаду.

Наведені дані засвідчують стале скорочення дітей дошкільного та середньо шкільного віку в найближчі роки;

Основним фактором впливу стану довкілля на здоров'я населення є забруднення атмосферного повітря. Як зазначалось вище, основними забруднювачами повітря на території Сновської МТГ є ПАТ «Щорський завод продуктів», ТОВ «Техсервіс», ТОВ «Меблева фабрика», ТОВ «Астра», філія

«Південно-Західна Залізниця» АТ «Укрзалізниця». Однак, головним забруднювачем атмосферного повітря в Сновській МТГ продовжує й надалі залишатися автотранспорт.

Суттєвим фактором впливу на здоров'я населення є якість питної води. Високою є ймовірність не відповідності якості води за бактеріологічними (санітарно-гігієнічними) показниками безпосередньо в розподільчій мережі. Ймовірно, що саме з негативним впливом водного фактору на здоров'я пов'язані показники захворюваності кишковими інфекціями.

Проблема накопичення, переробки й захоронення ТПВ на території Сновської МТГ вирішується незадовільно. На сьогодні основним способом видалення ТПВ є їх захоронення на Сновському сміттєзвалищі. Тривале накопичення ТПВ на звалищі призводить до виникнення непередбачуваних фізико-хімічних і біохімічних процесів, продуктами яких є чисельні токсичні хімічні сполуки в рідкому, твердому й газоподібному стані. Дані об'єкти є середовищем для розмноження комах і гризунів, які є збудниками й переносниками різних інфекційних захворювань, такі як лептоспіроз, сказ, енцефаліт, та ін.

Шум, інтенсивність якого зростає біля автомагістралей й залізниць, в районі автовокзалу і залізничного вокзалу, а також окремих промислових підприємств, впливає на нервову систему людини, заважає повноцінному відпочинку. Напружений ритм міського життя викликає психоневрологічні розлади й депресії, спричиняє зростання серцево-судинних хвороб і захворювань нервової системи. На відміну від сільських, жителі міста більше схильні до гіподинамії.

З метою покращення якості діагностики та лікування пацієнтів придбано високотехнологічне медичне обладнання. Понад 2,25 млн грн з бюджету громади було направлено на придбання системи рентгенівської діагностичної мобільної, яка вкрай необхідна для надання медичної допомоги. Також було придбано медичний принтер сухого друку, авторефкератометр та лінзу до нього, апарат УЗД, 2 портативні апарати ШВЛ, 2 кисневих концентратори, 5 механічних ліжок, 10 кондиціонерів та інше.

Таблиця 2.5. Стан поширеності (хворобливості) та смертності населення Сновської громади (на 100 тис. населення)

	2022 рік				2023 рік			
	Кількість захворювань всього	На 100 тис. населення	Кількість померлих	На 100 тис. населення	Кількість захворювань всього	На 100 тис. населення	Кількість померлих	На 100 тис. населення
ССЗ	3850	818,6	330	70,2	4037	845,1	285	59,7
Новоутворення	601	127,8	43	9,1	599	125,4	52	10,9
Інфекційні за-	4239	901,3	-	-	3014	631	-	-

хворювання								
------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Найпоширеніші хвороби серед місцевих мешканців та мешканок – хвороби системи кровообігу та новоутворення.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде впроваджена

Забруднення повітря, води, ґрунтів, шум є одними з чинників, які безпосередньо впливають на стан здоров'я людини. На даний момент на території Сновської МТГ присутні джерела забруднення навколишнього середовища, які в реалізації Програми мають зменшити свій кумулятивний шкідливий вплив, що є важливим фактором для сталого розвитку території громади. У результаті не впровадження Програми різні джерела шкідливих речовин спричинятимуть і надалі негативний вплив.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК

Розвиток Сновської громади забезпечуватиме поєднання зусиль, що спрямовані на стимулювання її економічного зростання, з діяльністю, що покликана пом'якшити несприятливий вплив на навколишнє природне середовище. В Програмі визначено стратегічні пріоритети. У таблиці 3.1 наведено можливий вплив пріоритетів Програми на стан довкілля. Мовиться про території, що ймовірно відчують такий вплив, стосовно окремих компонентів довкілля: людина та здоров'я, кліматичні фактори, біорізноманіття та природно-заповідний фонд, ґрунти, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, образ ландшафту, шум, культурна та природна спадщина.

Таблиця 3.1 Вплив пріоритетів Програми розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік на компоненти навколишнього природного середовища

Пріоритети	Компоненти довкілля, що зазнають впливу								
	Людина та здоров'я	Біорізноманіття та ПЗФ	Ґрунт	Поверхневі та підземні води	Повітря	Образ ландшафту	Шум	Культурна та природна спадщина	Кліматичні фактори
1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу									
1.1.Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	+	0	0	0	0	+	-	+	+
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	+	0	0	0	0	+	-	+	+
1.3.Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	+	+	0	0	0	+	-	0	+
1.4.Краще організація управління з використанням цифровізації	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка									
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших малих товаровиробників	0	0	0	0	0	+	-	+	0
2.2.Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.Створення в громаді туристичного се-	+	+	0	0	0	+	-	+	0

редовища та його популяризація									
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами									
3.1.Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури	+	0	-	-	0	0	-	+	+
3.2.Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	+	0	-	-	0	0	0	+	+
3.3.Розширення мережі вуличного освітлення	+	0	-	-	0	0	0	+	+
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада									
4.1.Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	+	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2.Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.3.Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Оцінка представлена у трьох категоріях: (-) – негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив

Атмосферне повітря.

Програма передбачає проведення робіт із капітального ремонту, реконструкції, зокрема – термосанації. Зокрема, доріг та транспортної інфраструктури в цілому, спортивних майданчиків, будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд, капітальний ремонт приміщень закладів освіти Сновської громади. Передбачено будівництво захисних споруд цивільного захисту населення – укриттів, в т.ч. – подвійного призначення, створення Центру безпеки. Внаслідок цього в місцях проведення ремонтно-будівельних заходів, ймовірно буде спостерігатись підвищення запиленості та загазованості атмосферного повітря, внаслідок скупчення будівельної техніки.

Програмою не передбачено будівництво нових виробничих потужностей чи нових об'єктів підвищеної небезпеки, що можуть спричинити викиди небезпечних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Важливо зазначити, що в результаті реалізації проєктів Програми на території громади мають покращитися показники стану атмосферного повітря. Насамперед це стосується таких проєктів: «Розробка проєкту Плану дій ста-

лого енергетичного розвитку та клімату Сновської громади» - його наступна реалізація призведе до зменшення викидів CO₂, цьому ж сприятимуть результати проєктів «Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні», «Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади», а також «Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади» (заходи 4.2). Опосередкований позитивний вплив на якість атмосферного повітря очікується також від проєкту «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (4.3)

Водні ресурси.

Ключові проєкти Програми розвитку Сновської громади, що впливатимуть на водні ресурси території, безпосередньо стосуються інженерної інфраструктури громади. Йдеться про такі проєкти: «Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області», «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області» (заходи 3.1). Реалізація першого проєкту дозволить збільшити кількість мешканців громади, що використовують якісну питну воду з централізованих водогонів та зменшити використання колодязної води, відповідно мало контрольоване людське втручання в водоносні шари. Другий проєкт дозволить покращити якість очистки стічних вод. Опосередковано на покращення якості поверхневих та ґрунтових вод впливатимуть результати проєкта «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади», (заходи 4.3.), адже дозволять зменшити не лише забруднення прилеглої до водойм території, а й дотичних поверхневих вод. В підсумку реалізація цих проєктів дозволить покращити системи водопостачання та водовідведення в громаді та мінімізувати наявні ризики для довкілля.

Земельні ресурси.

В рамках виконання завдання 2.2. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації передбачено реалізацію проєкту «Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади». Зазначений проєкт передбачає розробку пакетів технічної документації, на підставі якою потім здійснюватиметься землекористування, зонування території, спорудження нових інфраструктурних об'єктів. Досягнення цієї ж мети завдання покликаний сприяти інший проєкт «Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади». Він спрямований на проведення нової нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів громади. В рамках цього ж завдання розроблений проєкт «Розробка та напо-

внення змістом геоінформаційного порталу Сновської громади». В цілому результати трьох зазначених проєктів дозволять громаді покращити управління наявними земельними ресурсами, відповідно – контроль за їхнім використанням незалежно від форми власності чи суб'єкту оренди. Це стане основою для довгострокової екологічної безпеки території.

Позитивний ефект для земельних ресурсів також матиме проєкт «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (завдання 4.3), адже він передбачає санацію території, на якій здійснюватиметься діяльність в його рамках по всій території громади, тобто – її земельних ресурсів. Локально досягненню цієї ж мети сприятиме проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади» (завдання 4.3).

Відходи

Під час проведення будівельних та ремонтних робіт основний негативний наслідок для довкілля – утворення будівельних відходів.

Основними відходами, що створюватимуться під час будівельних робіт, будуть рештки старої цегли, бетону, деревини тощо. Фактичний обсяг таких відходів буде встановлено під час проектування відповідних об'єктів.

Крім цього, можливе утворення токсичних відходів ремонтних робіт – лакофарбових матеріалів, заповнювачів, тощо.

Передача забруднення в навколишнє природне середовище можлива із дощовими водами, коли внаслідок неналежного поводження з побутовим сміттям, воно змиватиметься на прилеглі території.

Для попередження такої загрози під час реконструкції будівлі необхідно уникнути складування будівельного сміття на проєктній ділянці, дотримуватися діючих вимог законодавства тощо.

Проблема збирання, накопичення, переробки, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення ТПВ – одна з найгостріших. Її наслідок – забруднення навколишнього середовища побутовими відходами, пластиком, склом, папером. З огляду на те, що понад 50% ТПВ складають пакувальні матеріали, чи не найефективніший спосіб розв'язання цієї проблеми – роздільне збирання побутового. Адже велику частину побутових відходів складають матеріали, які можна використовувати повторно або переробляти. Повторній переробці підлягають папір, скло, металеві та алюмінієві баки, текстиль, пластик, органічні відходи. Усі ці матеріали, отримані при сортуванні, знаходять попит з боку організацій, які займаються прийомом вторинної сировини.

Послугою з вивезення твердих побутових відходів охоплено 38% населення Сновської громади. Загальна кількість домогосподарств, що уклали договори з підприємством становить 76 % від кількості міського населення.

62% домогосподарств Сновської громади не мають можливості скористатися даною послугою. Це мешканці всіх сільських населених пунктів, територія яких не охоплена послугою з вивезення ТПВ з причин великої відстані від центру громади, через що зношена спецтехніка КП «Сновська ЖЕД» не в змозі туди доїхати. Вивіз сміття в сільських населених пунктах відбувається власними силами жителів або транспортом приватних підприємців на санкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному старостаті. З метою покращання ситуації за підтримки Програми DOBRE в громаді розроблена і затверджена Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки. Програма передбачає заходи по впровадженню роздільного збору сміття та заходів, щодо зменшення потрапляння відходів на сміттєзвалища шляхом повторного використання, компостування тощо. Програма також передбачає реалізацію заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимулювання укладення договорів із власниками нерухомості, придбання необхідної техніки та обладнання, облаштування спеціальних майданчиків та ін. В цілому заходи, що визначені в Програмі, в частині розвитку систем інженерної інфраструктури, поводження з відходами, передбачають впровадження сучасних технологій та відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля, що сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у цій сфері.

В рамках виконання Програми передбачено проєкт «Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді» (завдання 4.3).

Ландшафт

Тимчасові порушення ландшафту відбудуться під час реконструкції/спорудження мереж доріг, водогонів та водовідведення, а також спорудження майданчиків для ТПВ. Втім вони мають бути усунуті під час завершення такого роду робіт.

В Програмі є заходи, що можуть містити зміни до ландшафту, а саме: «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади», (завдання 4.3.). Ступінь втручання залежить від майбутніх концептуальних рішень. Тому будь-які зміни мають узгоджуватися з уповноваженими органами державної влади. В підсумку реалізація зазначених заходів має призвести до позитивних змін щодо існуючого ландшафту.

Природно-заповідний фонд

Завдання Програми з охорони, утримання та розвитку природно-заповідного фонду, зелених зон і зелених насаджень в населених пунктах громади передбачає: проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ на території громади, належне утримання та розвиток об'єктів ПЗФ, зокрема, під час розробки документації з просторового планування, геоінформаційної системи громади (включно з позначенням об'єктів сфери сервісу), екологічних вимог до інвестиційних пропозицій, а також проєктів із облаштування паркових та рекреаційних зон.

Смарагдова мережа

Завдання Програми з охорони, утримання та розвитку територій Смарагдової мережі передбачає: створення наборів геопросторових даних громади, дослідження можливостей збільшення на території громади ПЗФ, насамперед, на тій, що належать до Смарагдової мережі, інформування потенційних відвідувачів громади про правила поведінки на природі, їх особливості на територіях Смарагдової мережі.

Територій Смарагдової мережі стосується проєкт «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (завдання 4.3.4 Стратегії). Він спрямований на збільшення різного роду зелених насаджень у населених пунктах громади, причому не на засадах участі мешканців, а серед заходів – визначення територій загального, спеціального та обмеженого користування, що потребують відтворення, а також поширення ґрунтозахисних насаджень (отже – зменшення ризиків ерозії земель).

На збереження довкілля територій Смарагдової мережі також спрямований проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади» (4.3.2). Йдеться, насамперед, про пойму річки Снов, яка включена до Смарагдової мережі. Очікуються певні позитивні зрушення від робіт в басейні річки Снов, стан якої незадовільний (вирішення цієї проблеми вимагатиме об'єднання зусиль кількох територіальних громад на засадах їхнього співробітництва). Сприятиме цьому реалізація проєкту «Покращення використання та захисту поверхневих вод Сновської громади Чернігівської області шляхом придбання земснаряду» (завдання 4.3).

Проєкт «Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді» (завдання 4.3) та Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки передбачають санацію низку антропогенно змінених екосистем – територій, що засмічені ТПВ (скажімо – ліквідація наявних стихійних смітників ледь не на березі Снові). На тепер це одна з

брутальних проблем, несумісна зі статусом природоохоронної території. В разі успіху шкідливий антропогенний тиск на території Смарагдової мережі в громаді суттєво зменшиться.

Важливим для зменшення негативних впливів на довкілля є будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади (завдання 3.1 Програми), адже він передбачає спорудження системами лінійного поверхневого водовідведення на дорогах та вулицях.

Суттєвий позитивний вплив на довкілля матимуть проєкти «Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області» та «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області і» (3.1). Разом вони покликані принаймні частково розв'язати болючу проблему, що пов'язана зі станом гідротехнічної інфраструктури на території громади. В разі успіху вплив на забруднення території зменшиться, а мешканці цільових населених пунктів отримуватимуть питну воду кращої якості.

В цілому можемо стверджувати – запропоновані заходи Програми, що стосуються господарської діяльності в межах територій Смарагдової мережі, містять запобіжні заходи – формулювання та доведення вимог, які мають гарантувати збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.

Об'єкти культурної спадщини.

Частково з об'єктами культурної спадщини пов'язане завдання 2.3.2. Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади Його вплив опосередкований – через можливе збільшення відвідувачів як наслідок поширення інформації про них.

Подібний інформаційний ефект матимуть й проєкти «Створення у с. Тур'я Сновської громади Музей сучасної російсько-української війни», «Створення у с. Кучинівка Сновської громади Музею дисидента-одинака Леоніда Тереховича» (завдання 1.2.). Щоправда, розміщення інформаційних повідомлень про об'єкти культурної спадщини вимагатиме прив'язки до території.

Матеріальні активи.

Стратегія не передбачає заходів, які б мали суттєвий вплив на склад та якість матеріальних об'єктів. Серед найбільших – заплановані капітальні ремонти: доріг, вулиць, тротуарів покращать стан вулично-дорожньої мережі громади. Це проєкти «Будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг

Сновської міської територіальної громади» (завдання 3.1.). Результати проєкту «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області» (3.1) покращать показники очистки стоків.

Серед інших проєктів, що передбачають збільшення матеріальних активів громади такі: «Запровадження системи збору та компостування органічних відходів та відходів деревини в Сновській громаді» (4.3), «Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади» (4.2.), «Будівництво водопровідної мережі по вулицям Юрія Костюченка, Шевченка, Преображенська (Калініна) та насосної станції над існуючою свердловиною в м. Сновськ Чернігівської області» (3.1).

Певною мірою збільшать матеріальні активи громади результати реалізації проєктів «Реконструкція їдальні Сновського ліцею №3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області», «Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35», «Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області» (завдання 1.1.), «Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади», «Заміна систем опалення в приміщеннях комунальної власності Сновської міської ради на енергоефективні» (4.2.). Втім їх реалізація передбачає мінімальне втручання до навколишнього природного середовища, а його головна спрямованість – освіта, культура, здоров'я мешканців та мешканок.

Переважає більшість вище зазначених заходів спрямована на досягнення більшої енергоефективності будівель, де розміщуються бюджетні установи, покращення їх інженерної інфраструктури, покращення надання послуг мешканцям та мешканкам населених пунктів громади в цілому.

Флора, фауна та біорізноманіття

Програмою передбачається збільшення зелених насаджень за рахунок благоустрою територій – садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених зелених насаджень, створення та відновлення газонів у парках та скверах. Така діяльність передбачена в проєкті «Розбудова міні-паркових зон, інших зелених насаджень на території Сновської громади» (завдання 4.3.).

Сприяти покращенню водних ресурсів громади має проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади» (4.3), адже йдеться про прилеглі до водойм території, які активно використовуються людиною.

Безпека життєдіяльності населення на його здоров'я.

Програма передбачає заходи із питань безпеки життєдіяльності, зокрема що має позитивно вплинути на показники правопорушень на теренах громади.

Також покращити умови безпеки для юних мешканців та мешканок громади покликаний проєкт «Будівництво та капітальний ремонт фонду захисних споруд у комунальних закладах Сновської територіальної громади» (4.1.).

Стосовно здоров'я населення, то в Програмі передбачено три взаємно пов'язаних завдання, що стосуються медицини та спорту: «Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину», «Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок», «Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя».

Реалізація заходів стосується переважно комунальної бюджетної сфери – йдеться, насамперед, про покращення умов надання послуг, що вимагає ремонтів існуючих приміщень, іншої дотичної інфраструктури, закупівлі нового медичного обладнання, збереження кадрового потенціалу лікарів та залучення до громади нових медичних працівників. Такий підхід передбачає впровадження в громаді спеціалізованих програм, спрямованих на профілактику хвороб. А це передбачає зусилля з подолання браку уваги мешканців та мешканок до власного здоров'я. Важлива складова цілі – налагодження системної психологічної допомоги як засобу підтримки ментального здоров'я жителів громади та протидії наслідкам російсько-української війни.

Так у сфері охорони здоров'я в рамках виконання завдання 1.3. «Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину» плануються проєкти «Забезпечення житлом лікарів Сновської громади», «Покращення матеріальної бази обслуговування пацієнтів на території Сновської громади», «Створення реабілітаційного центру для ветеранів, ветераном та членів їх сімей». Крім того, для виконання завдання 1.3. «Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок» запланований проєкт «Запровадження в Сновській громаді допомоги мешканцям та мешканкам із питань ментального здоров'я». Для завдання 1.3. «Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя» заплановані два вузько цільові, але дуже важливі для збереження здоров'я проєкти: Проведення цитологічних обстежень «Раннє виявлення онкології – збереження життя», Профілактика та раннє виявлення цукрового діабету «ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ – час діяти».

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ПРОГРАМУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Основні екологічні проблеми, характеристики ризиків, територіальні прив'язки та основні завдання, визначені Програмою, щодо розв'язання зазначених проблем наведено у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Ключові потенційні екологічні проблеми та ризики та їхні зв'язки з документом державного планування

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання, визначені Програмою
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	Автошляхи Р-83, Т-25-48, місцеві дороги, вулиці населених пунктів; ділянки виробничого призначення	Капітальний ремонт доріг та супутньої інфраструктури Популяризація енергозбереження за допомогою розробки та реалізації Плану дій сталого енергетичного розвитку громади чи Місцевого енергетичного плану Поширення генерації енергії на основі відновлювальних джерел, насамперед, серед комунальних установ Впровадження онлайн моніторингу якості атмосферного повітря за показниками вмісту радіоактивних речовин, аміаку та продуктів горіння Термосанація будівель комунальної власності Розбудова паркових зон
Забруднення водного басейну (як поверхневих, так і підземних вод)	Скид поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах	Територія прибережних до річок, ставків, захисних смуг, а також в прилеглих місцях забудови в населених пунктах	Облаштування рекреаційних зон Будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд та водовідведення в цілому

		громади	
Забруднення та ерозія ґрунтів	Біологічне та хімічне забруднення ґрунтів, їх ерозія	Територія несанкціонованих сміттєзвалищ; поля для с/г виробництва; площі, де відбувається виробництво	Розробка комплексного плану просторового розвитку території громади, генеральних планів населених пунктів, встановлення меж населених пунктів, розробка ГІС громади Розробка та просування інвестиційних пропозицій серед підприємців Облаштування рекреаційних зон
Недосконала система управління відходами	Накопичення ТПВ на несанкціонованих, звалищах, збільшення їх кількості та площ	Вся територія громади	Відновлення антропогенно змінених територій Запровадження роздільного збору, вивезення та утилізації твердого побутового сміття
Погіршення здоров'я населення	Несвоєчасне діагностування хвороб мешканців та мешканок Відмова частини жителів від вакцинування, що захищає від небезпечних хвороб Невідповідність нормативам питної води в діючих мережах, незадовільна якість води у громадських колодязях	Вся територія громади	Модернізація матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я Організація та проведення кампаній із цитологічних обстежень та вакцинування Створення спортивних локацій Розбудова паркових зон Будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд та водовідведення в цілому

Екологічні проблеми Сновської громади доцільно розглянути в розрізі компонентів довкілля: атмосферне повітря, вода, ґрунт, біорізноманіття.

Забруднення **атмосферного повітря** відчувається, насамперед, у місцях житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним рухом транспорту. Рівень забруднення повітря там значно вищий ніж на територіях, де такий рух відсутній, а також у зелених зонах відпочинку мешканців та меш-

канок. Головний генератор забруднення атмосферного повітря на території громади – пересувні джерела забруднення.

Забруднення від автотранспорту – найбільш критичний фактор впливу на здоров'я населення, адже відбувається безпосередньо в зоні дихання людини. Цей фактор проявляється переважно вздовж автошляхів державного значення Р-83, Т-25-48, обласного - Хотуничі - Смяч 0250129 , Суничне - Низківка - Руда 0250130 , Сновськ - Чепелів 0250131 , Тихоновичі - Прибинь 0250132 , Сновськ - Займище 0250133 , Нові Млини - /Р-83/ 0250134 , Смяч - Гвоздиківка 0250503 та доріг комунальної власності. На збільшення викидів шкідливих речовин безпосередньо впливає їх зношений стан.

До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування авіабомб, ракет.

Основна проблема **забруднення поверхневих вод** у громаді – скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод у поверхневі води. Очисні споруди поверхневих стічних вод («лівньовки») в громаді майже відсутні – тож весь бруд після дощів попадає зі стоками безпосередньо у водойми та ґрунтові води. Каналізація є лише в Сновську, а наявні очисні споруди не забезпечують необхідну якість очистки стоків, таким чином створюючи загрозу для населення громади.

У сільській місцевості нечистоти накопичуються в асенізаційних ямах – з подальшої викачкою. Це екологічна вибухівка уповільненої дії, адже частина стоків таким чином потрапляє до ґрунтових вод звідки за допомогою колодязів та малих приватних свердловин беруть воду мешканці та мешканки сіл.

З метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення та засмічення, зрештою – збереження їх водності вздовж водойм та водотоків повинні бути винесені в натуру межі прибережних захисних смуг водойм та водотоків.

Поверхневі шари ґрунтів легко забруднюються. Великі концентрації в ґрунті різних хімічних сполук – токсикантів згубно впливають на життєдіяльність ґрунтових організмів. При цьому втрачається здатність ґрунту до самоочищення від хвороботворних та інших небажаних мікроорганізмів, що здатні викликати важкі наслідки для людини, рослинного та тваринного світу. Системні спостереження за якістю ґрунтів, їхньої динамікою на території громади відсутні. Ймовірно, що їх проводять значні сільськогосподарські виробники, але ці дані залишаються закритими, що може опосередковано свідчити про наростання негативних тенденцій.

Автомобільні дороги на території громади – також чинник забруднення ґрунтів громади. Важкі метали, які містяться у вихлопних газах автотранспорту, осідають в ґрунтах вздовж трас. Інтенсивність їхнього розподілу залежить від швидкості руху автотранспорту, напрямку вітру, наявності захисних смуг тощо. Території, які знаходяться у безпосередній близькості до автошляхів містять підвищений вміст важких металів, продуктів горіння пального, такі як оксиди азоту, сірки, сажа смоли. Ареал розповсюдження важких металів вздовж зазначених автошляхів може сягати відстані до 1 км.

Іншим джерелом забруднення є **стихійні сміттєзвалища** як відображення браку централізованого вивезення ТПВ. Їх періодично створюють місцеві мешканці та мешканки, домогосподарства яких не охоплені централізованим збором та вивезенням сміття. Тож саме населення забруднює ґрунтове покриття та створює загрозу проникнення небезпечних речовин в ґрунти поблизу сміттєзвалищ.

Основними причинами, що можуть спричинити до збіднення біорізноманіття, є антропогенні чинники:

- ризик забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

Головними чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин із «червонокнижним» статусом, є зривання їх на букети для продажу та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання худоби, викошування, випал трави, осушення; для лісових – проведення лісогосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності є:

- випалювання сухої рослинності у весняний та осінній періоди;
- порушення технології заготівлі деревини; самовільні рубки;
- засміченість лісових площ побутовим сміттям.

Мінімізація негативних впливів зовнішнього середовища на стан здоров'я мешканців та мешканок громади гальмується низкою проблем, пов'язаних, головним чином, із функціонуванням закладів охорони здоров'я в громаді, зокрема, застарілою матеріально-технічною базою закладів охорони здоров'я, що не дозволяє якісно та своєчасно діагностувати хворобу, а також браком кваліфікованих лікарів.

Окремий істотний фактор впливу на стан здоров'я мешканців та мешканок громади – використання питної води з нецентралізованих джерел водо-

постачання, що провокує ризики інфекційних захворювань та розвитку гіпоксії через наднормативний вміст нітратів, залізу, інших шкідливих речовин.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів із реалізації документів державного планування складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), адже вплив на здоров'я часто неспецифічний та має опосередкований характер, пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу об'єктів житлово-комунального господарства, транспорту, видобутку мінералів.

Заходи Програми не несуть прямої шкоди стану довкілля території громади, зокрема територіям з природоохоронним статусом, а також здоров'ю населення.

Основні завдання Програми, що потенційно можуть загрожувати навколишньому середовищу та здоров'ю населення передбачають нове будівництво, капітальні ремонти. Однак, завдяки проєктам, означених у розділі три цього Звіту, негативний вплив в процесі реалізації Програми пом'якшується. Тимчасові негативні наслідки для природоохоронних територій можуть бути під час ведення будівельних робіт. Ухвалення рішення щодо будівництва, що матиме вплив на природоохоронні території, та оцінка таких ризиків, відбуватиметься з дотриманням вимог чинного законодавства за встановленими процедурами, враховуючи необхідність проходження процедур стратегічної екологічної оцінки згідно із законами України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», а також Законом України «Про природно-заповідний фонд».

Більшість запланованих заходів Програми направлені на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, що на тепер склалося в громаді, а також на покращення здоров'я мешканців та мешканок громади, а саме: модернізація інженерних мереж; розвиток житлово-комунального господарства та транспортної інфраструктури; енергозбереження та запровадження генерації за допомогою відновлювальних джерел.

В Програмі є заходи, що покликані розширити зелені та рекреаційні зони на території громади. Це стосується в першу чергу розширення паркових та рекреаційних зон, облаштування туристичних маршрутів.

Особливої уваги заслуговують заходи Програми, що стосуються заходів з формування серед місцевого населення відповідального ставлення до навколишнього природного середовища. Еколого-просвітницька діяльність здійснюватиметься у вигляді поєднання просвітництва та безпосереднього

залученням місцевих мешканців та мешканок до заходів із охорони природи, збереження ґрунтів, ощадливого використання енергії, просування здорового способу життя, занять спортом. В цілому це означатиме формування та здійснення місцевої екологічної політики.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК.

Основні міжнародні зобов'язання

Основні міжнародні зобов'язаннями щодо СЕО – Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також Конвенція ООН з біологічного різноманіття, Рамкова конвенція про зміну клімату, Паризька кліматична угода.

З підписанням Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання посилення природоохоронної діяльності. Це позитивно вплине на громадян та підприємства в Україні та ЄС, зокрема, через покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям.

Вступ України до ЄС супроводжується збільшенням зобов'язань та виконанням вимог у сфері довкілля й зміни клімату. За 2022–2023 роки у природоохоронній сфері Верховна Рада України прийняла ряд євроінтеграційних Законів:

- «Про ратифікацію Поправки та Другої поправки до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті»;

- «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря»;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічної інформації) та інформування з питань екологічного врядування»;
- «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів»;
- «Про управління відходами»;
- «Про хімічну безпеку та управління хімічною продукцією».

З метою поглиблення імплементації права ЄС та наступної регуляторної конвергенції протягом зазначеного періоду також було прийнято низку відповідних підзаконних нормативно-правових актів, а саме:

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134-р «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року»,
- постанову Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік»,
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 267 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження короткострокових планів дій», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 20.09.2022 за № 1086/38422;
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 268 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження планів поліпшення якості атмосферного повітря», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16.09.2022 за № 1071/38407.

Основні державні зобов'язання

На стратегічному рівні пріоритети державної екологічної політики сформульовані у Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII, що базується на 5 стратегічних цілях:

1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення

5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

В рамках підготовки звіту про СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік здійснено аналіз її відповідності Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року.

Таблиця 5.1. Порівняння Стратегії державної екологічної політики України та Програми розвитку Сновської громади в розрізі пріоритетних напрямків

Пріоритети Програми розвитку Сновської громади	Стратегічні цілі Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року				
	Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу					
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	+		+	+	
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	+		+	+	
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	+		+	+	
1.4. Краще управління з використанням цифровізації	++	+	++	+	++
2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка					
2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товарови-	+	+	+		

робників					
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	++	+	+	+	
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	+	+	+	+	
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами					
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	+	+	+	+	
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	+	+	+	+	
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	+	+	+	+	
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада					
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	+	+	+		
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	+	+	+	+	
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	++	++	++	++	

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей як «+++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Під час підготовки Програми розвитку Сновської громади враховувалися зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані з запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на державному рівні, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час виконання Програми, а саме:

- Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;
- Плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932-р;
- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ».

Відповідні завдання і заходи щодо НРДЗ згідно:

- рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;
- Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
- Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;
- Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022–2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
- Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022–2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134.

Основні регіональні зобов'язання

На регіональному рівні в Чернігівській області діють документи, де визначені основні регіональні зобов'язання щодо охорони довкілля. Головний – це стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням 21-ї сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII. Він, зокрема, містить такий пріоритет: «Прискорення економічного зростання територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього природного середовища та невиснажливо-го використання природних ресурсів». Відповідно до нього сформульована друга стратегічна ціль «Комфортні та безпечні умови для життя», що містить оперативну ціль «Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку». В свою чергу вона передбачає такі завдання: «Охорона навколишнього природного середовища, збереження та розвиток заповідних територій»; «Створення умов для безпечного проживання та життєдіяльності населення»; «Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян». Всі зазначені завдання мають відповідних у стратегії розвитку Сновської громади.

Стратегія області реалізується через програми соціально-економічного розвитку області, що розробляються та ухвалюються щорічно. Зокрема, така програма на 2025 р. (затверджена розпорядженням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації 25 грудня 2024 року № 1015) містить завдання 1.5. Екологічна безпека та адаптація до зміни клімату. Реалізувати його передбачається через низку заходів, а саме:

Утилізація та знешкодження безхазяйних непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР), що зберігаються на території області у незадовільних умовах;

Розробка та затвердження Регіонального плану управління відходами Чернігівської області, організація та забезпечення екологічно безпечного збирання, зберігання, перевезення, відновлення, видалення відходів;

Підготовка інфраструктури для збирання відходів, що утворилися на території області у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій;

Будівництво та модернізація систем водовідведення; проведення природоохоронних кампаній зі збереження біологічного та ландшафтного різноманіття;

Розширення території природно-заповідного фонду; контроль за здійсненням заходів з поліпшення санітарного стану лісів у межах природно-заповідних об'єктів;

Здійснення екологічного моніторингу довкілля області;

Проведення інформаційних кампаній екологічного спрямування та реалізація природоохоронних заходів.

В Чернігівській області розроблена «Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021–2027 роки. Вона затверджена рішенням третьої сесії обласної ради восьмого скликання 26 лютого 2021 року № 45-3/VIII в редакції рішення тринадцятої сесії обласної ради восьмого скликання 10 лютого 2023 року № 6-13/VII. Надалі під час воєнного стану внесені зміни розпорядженнями начальника обласної військової адміністрації.

Мета Програми – реалізація державної політики України в галузі охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі; забезпечення екологічно збалансованого природокористування; підвищення рівня суспільної екологічної свідомості та досягнення гармонії взаємодії суспільства і природи.

Основними завданнями Програми є:

- зменшення антропогенного навантаження на довкілля;
- підвищення рівня очищення стічних вод та приведення показників очищення стічних вод до нормативних;
- збереження водних об'єктів та поліпшення їх санітарно-технічного стану;
- недопущення забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів;
- охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів, збереження об'єктів природно-заповідного фонду;
- підвищення рівня екологічної безпеки;
- запобігання та ліквідація негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище;
- проведення моніторингових досліджень стану довкілля області;
- підвищення рівня екологічної культури та освіти населення.

В Програмі зазначено: основною проблемою щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів області протягом останніх років залишається питання забруднення поверхневих водних об'єктів, в основному через скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи каналізаційно-очисних споруд, невинесення в натуру прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, засмічення водойм побутовими відходами. Серед заходів Програми, що спрямовані на подолання цієї проблеми, є зокрема, реконструкція очисних споруд в місті Сновськ.

Вагомою екологічною проблемою області визначено порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму водних об'єктів. Йдеться, насамперед, про антропогенний вплив на річки та водойми розорювання їх прибережних захисних смуг та надходженням до них неочищеного поверхневого стоку з територій населених пунктів. Це призводить до замулювання русел, забруднення вод, порушення гідрологічного режиму та технічного стану водних об'єктів. Яскравий приклад вкрай негативних наслідків такого роду господарської діяльності – нинішній стан річки Снов, що потребує санації. Втім не однієї громади – в всіх, що належать до її басейну. Для вирішення вказаних проблем у Програмі передбачені заходи з реконструкції зливових каналізаційних мереж, гідротехнічних споруд, поліпшення гідротехнічного стану водойм, виготовлення проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж земель водного фонду та водоохоронних зон тощо.

Як особливо гостра виділена проблема поводження з відходами як одного з найбільших факторів забруднення довкілля. Для цього передбачені заходи з реконструкції полігонів, облаштування сміттєзвалищ, закупівлі спеціальної техніки, контейнерів, що планується і в Сновській громаді.

Важливим завданням сьогодення є збереження для майбутніх поколінь цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, а також раціональне використання природних ресурсів. З цією метою збереження об'єктів природно-заповідного фонду Програмою передбачено розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду області (на тепер Сновська громада нею не забезпечена).

Для протидії забрудненню атмосферного повітря Програма передбачає розвиток системи моніторингу його стану, а також радіаційного забруднення та стану поверхневих вод. Такі спостереження можуть проводити й окремі громади. Сновська громада у межах програми EGAP, яка впроваджується Фондом Східна Європа в партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Швейцарії, отримала станцію для здійснення громадського моніторингу якості повітря. Пристрій, який цілодобово надає показники, що доступні онлайн, встановлено на будівлі в центрі міста.

Програмою також передбачено інформаційно-просвітницькі та освітньо-виховні заходи екологічного спрямування, що спрямовані на підвищення обізнаності населення з зазначених питань. Відповідні заходи заплановані і в Сновській громаді (Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки).

Програма є підставою для фінансування природоохоронних заходів на території області за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів й інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством. Передбачається фінансування з обласного фонду охорони навколишнього середовища проєкту Сновської громади «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ».

Заходи Програми в цілому спрямовані на досягнення таких результатів:

1. зниження рівня забруднення поверхневих водних об'єктів через зменшення обсягів скидів недостатньо очищених стічних вод;
2. недопущення забруднення довкілля, в тому числі підземних водонесних горизонтів та ґрунтів;
3. поліпшення санітарно-технічного стану та ефективного використання водних об'єктів;
4. зниження рівня негативного впливу ерозійних процесів;
5. удосконалення системи управління відходами;
6. здійснення контролю за станом атмосферного повітря та поверхневих водойм області;
7. охорону і збереження об'єктів природно-заповідного фонду, біологічного та ландшафтного різноманіття;
8. підвищення рівня екологічної культури та свідомості населення.

Основні зобов'язання на місцевому рівні

В Сновській громаді відсутні безхазяйні непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР). Всі інші регіональні зобов'язання мають своїх відповідників на місцевому рівні.

Головний – це Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з її реалізації Чернігівської області на 2024-2027 роки. Стратегічна ціль 4 Стратегії «Безпечна, адаптована до змін клімату громада» базується на розумінні того, що в основі вибору людини жити в тій чи іншій місцевості не лише на можливостях заробити – існують інші впливові чинники. Складова цілі – адаптація до змін клімату, що передбачає як ощадливе ставлення до наявних природних ресурсів, так і низку управлінських рішень, які спрямовані на врахування об'єктивних процесів що відбуваються в розвитку громади. Така поставка питання тісно

пов'язує екологію та безпеку – стан довкілля є частиною питання безпеки життєдіяльності людини. Водночас дбайливе поводження з природним середовищем передбачає необхідність превентивних безпекових заходів – тим більше за умов підвищених ризиків російсько-української війни. Остання також передбачає посилену увагу до питань цивільної захисту населення та реагування на надзвичайні ситуації – при цьому йдеться не лише про техногенні та загрозу природних катаклізмів, але й обстріли рашистів. Вся зазначена вище діяльність значною мірою залежить від стану інженерної інфраструктури, а також від принципів, ціннісних підходів до її формування та експлуатації. Стратегічна ціль 4 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді», «Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії», – «Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів».

Стратегія розвитку громади реалізується через програми соціально-економічного розвитку громади, що розробляються та ухвалюються щорічно.

Проекті Програми економічного і соціального розвитку Сновської МТГ на 2025 рік включає пріоритет «4.Безпечна, адаптована до змін клімату громада».

За підтримки Програми DOBRE в громаді розроблена і затверджена Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки. Програма передбачає заходи по впровадженню роздільного збору сміття та заходів, щодо зменшення потрапляння відходів на сміттєзвалища шляхом повторного використання, компостування тощо. Програма також передбачає реалізацію заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимулювання укладення договорів із власниками нерухомості, придбання необхідної техніки та обладнання, облаштування спеціальних майданчиків та ін. В цілому заходи, що визначені в Стратегії та її ПЗР, в частині розвитку систем інженерної інфраструктури, поводження з відходами, передбачають впровадження сучасних технологій та відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля, що сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у цій сфері.

Всі зазначені результати прямо відповідають запланованим результатам виконання заходів Програми економічного і соціального розвитку Сновської громади на 2025 рік.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК

Згідно п. 6. ст. 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» «наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів».

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності можуть мати значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, включається.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Програми розвитку Сновської громади на 2025 рік. Тож об'єктом аналізу є заходи Програми.

Звіт про СЕО не передбачає дублювання змісту проекту Програми, тому нижче наведені завдання та шляхи їх виконання повторно Звітом про СЕО не зазначаються.

Таблиця 6.1. Оцінка ймовірного впливу на довкілля заходів реалізації Програми розвитку Сновської громади

Заходи Програми	Шляхи реалізації	Ймовірний вплив на довкілля
Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Реконструкція (в т.ч. часткова) та капітальний ремонт приміщень середніх шкіл із з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриття під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂ + зменшення обсягів відходів, що пов'язані з експлуатацією приміщень Кумулятивні наслідки не прогно-

		зуються
Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	Проведення реконструкцій у приміщеннях, що належать до міської комунальної власності, з метою досягнення їх безбар'єрності	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO2 Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Капітальні ремонти (реконструкції) приміщень некомерційних комунальних установ, що надають послуги із охорони здоров'я Створення реабілітаційного центру для ветеранів російсько-української війни	Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт + зменшення забруднення території + зменшення викидів CO2 Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	Впорядкування та реконструкція торгівельних майданчиків для мешканців громади у її населених пунктів	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO2 Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	Капітальний та поточний ремонт доріг місцевого значення на території громади Спорудження під час капітального ремонту доріг систем лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час ремонтних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + покращення відведення атмосферних опадів + підвищення рівня безпеки мешканців Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Реконструювати очисні споруди	Реконструкція очисних систем у м. Сновськ	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.

		Довгостроковий: + забезпечення жителів якісною питною водою + уникнення загрози техногенної аварії та потрапляння стічних вод до ґрунту + стримування ерозійних процесів на Кряже за допомогою відновлених гідротехнічних споруд Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання	Реалізація проєктів із будівництва та капітального ремонту мережі водогонів у Сновську	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + забезпечення жителів якісною питною водою + уникнення загрози техногенної аварії та потрапляння стічних вод до ґрунту + стримування ерозійних процесів на Кряже за допомогою відновлених гідротехнічних споруд Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах	Спорудження майданчиків зі спеціальними контейнерами для роздільного збирання сміття із подальшим надходженням ТПВ на переробку чи повторне використання	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + санація низки антропогенно змінених територій + зменшення забруднення ґрунтових вод Кумулятивні наслідки не прогнозуються.
Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Спорудження/реконструкція укриттів у закладах освіти	Короткостроковий, в т.ч. для територій Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґру-

		нтового покриття під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO₂ + підвищення безпеки учнів та штатних працівників школи + зменшення обсягів відходів, що пов'язані з експлуатацією приміщень Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Впровадження генерування електро- та теплової енергії за допомогою сонячних панелей на будинках комунальної власності	Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO₂ Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Здійснити санацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	Термосанація приміщень комунальної власності Сновської міської ради	Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт + зменшення забруднення території + зменшення викидів CO₂ Кумулятивні наслідки не прогнозуються
Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглої території, очистити антропогенно змінені екосистеми	Очищення прибережних територій у населених пунктах громади, інших антропогенно змінених ділянок	Короткостроковий: порушення верхнього шару ґрунту. Шумове навантаження під час проведення робіт. Довгостроковий: + зменшення забруднення території Кумулятивні наслідки не прогнозуються.
Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Реалізація пілотних проєктів збору та компостування органічних відходів і деревини	Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: - порушення ґрунтового профілю в місті розташування об'єкта + зменшення забруднення території + зменшення забруднення атмосферного повітря

		Кумулятивні наслідки не прогножуються.
Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну та збільшити території зелених насаджень	Облаштування міні-паркових зон у населених пунктах громади Відтворення зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування, поширення ґрунтозахисних насаджень Реалізація проєктів із благоустрою в населених пунктах громади	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + зменшення забруднення території + розширення рекреаційних зон + зменшення забруднення атмосферного повітря + збільшення площі зелених насаджень Кумулятивні наслідки не прогножуються

Таблиця 6.2. Оцінка ймовірного впливу на довкілля заходів Програми розвитку Сновської громади

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	+			Будівництво нових комунальних об'єктів повинно відповідати Державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	+			Використання технічно справного автотранспорту та будівельної техніки.
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+		Проведення моніторингу забруднюючих речовин (запровадження системи онлайн моніторингу).
4.	Поява джерел неприємних запахів		+		Застосування нових технологій та обладнання, у тому числі очисного устаткування, що дозволить зменшити шкідливий вплив на оточуюче середовище та в подальшому узгодити в установленому порядку з органами санепідконтролю зменшення розміру нормативних санітарно-захисних зон.
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або			+	Не потребує заходів пом'якшення

	ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату				
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	Не потребує заходів пом'якшення
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	Не потребує заходів пом'якшення
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	Не потребує заходів пом'якшення
13.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	Не потребує заходів пом'якшення
14.	Забруднення підземних водоносних горизонтів		+		Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка спеціалізованих проєктів. Влаштування свердловин або реконструкція повинна відповідати нормам законодавства (водного кодексу України)
Відходи					
15.	Збільшення кількості утворених твердих побутових відходів		+		Організація роздільного збору твердих побутових відходів із наступним використанням і утилізацією. Необхідність реалізації спільних проєктів на засадах співробітництва територіальних громад у рамках Чернігівської області
16.	Збільшення кількості утво-		+		Зберігання відходів у відведених місцях.

	рюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки				Запровадження системи роздільного збирання відходів.
17.	Збільшення кількості відходів I – III класу небезпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення
18.	Спорудження екологічно-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+	Не потребує заходів пом'якшення
19.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
Земельні ресурси					
20.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	+			Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
21.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	Не потребує заходів пом'якшення
22.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу		+		Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
24.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	+			Виконання умов законодавства при зміні цільового використання земельних ділянок. Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
25.	Виникнення конфліктів між ухваленими заходами Програми та цілями місцевих громад		+		Необхідність узгодження цілей стратегії громади та Стратегії Чернігівської області, реалізації проєктів на засадах співробітництва громад
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
26.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	Не потребує заходів пом'якшення
27.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	Не потребує заходів пом'якшення

28.	Збільшення площ зернових культур або с/г угідь в цілому			+	Не потребує заходів пом'якшення
29.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин		+		Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади
30.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей		+		Програма передбачає проведення заходів, спеціальних заходів, спрямованих на збереження об'єктів ПЗФ на території громади
31.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			+	Не потребує заходів пом'якшення.
32.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)		+		Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
33.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	+			Створення більш комфортних умов проживання населення, покращення інфраструктури, збільшення житлового фонду, в т.ч. за рахунок колишніх казарм
34.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	+			Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
35.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків.	+			Необхідність реалізації спільних проєктів із організації пасажироперевезень на засадах співробітництва громад із сусідніми громадами
36.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	+			Планування будівництва/реконструкції доріг, велосипедної інфраструктури
37.	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	+			Необхідність реалізації спільних житлово-комунальних проєктів на засадах співробітництва територіальних громад
38.	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей	+			Відповідність державним будівельним норм (ДБН) «Захисні споруди цивільного захисту», що встановлює чіткі вимоги до проєктування та будівництва нових захисних споруд, а також реконструкції та капітального ремонту вже існуючих
Екологічне управління та моніторинг					

39.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення
40.	Погіршення екологічного моніторингу			+	Не потребує заходів пом'якшення
41.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	Не потребує заходів пом'якшення.
42.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	Не потребує заходів пом'якшення
Інше					
43.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	+			Використання лічильників обсягу споживання води. Рациональне використання земельних ресурсів в межах території населених пунктів громади Рекультивация порушених територій.
44.	Суттєве вилучення будь-якого не відновлювального ресурсу			+	Не потребує заходів пом'якшення
45.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		Підвищення енергоефективності житлових та комунальних будівель. Поширення використання відновлювальних джерел енергії
46.	Суттєве порушення якості природного середовища			+	Не потребує заходів пом'якшення
47.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			+	Не потребує заходів пом'якшення

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ Й ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Програми були виявлені завдання, що потребують серйозної уваги під час їх реалізації, аби не допустити негативного впливу на довкілля. Або які доцільно скоригувати, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я мешканців та мешканок внаслідок реалізації Програми.

Заходи, що пропонуються, – це загальні рекомендації стосовно усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися у кожному конкретному випадку під час реалізації заходів Програми.

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми застосовуватимуться в межах повноважень виконавчих органів місцевих рад, визначених ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Таблиця 7.1. Пропозиції додаткових заходів до проєкту Програми розвитку Сновської громади на 2025 рік

1. Безпечний, комфортний, дружній для довкілля край		
Оперативні цілі	Завдання	Заходи
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
	Модернізувати заклади освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Запровадити креативні ініціативи у сфері мистецтва та культури	Організація та проведення екологічних культурологічних заходів Передбачити під час проведення масових імпрез заходи з дотримання санітарних норм, в т.ч. з врахуванням вимог до захисту територій громади, що належать до Смарагдової мережі
	Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	-
	Створити умови для активного дозвілля, розвитку масового спорту мешканців та мешканок громади	Передбачити під час проведення спортивних занять заходи з дотримання санітарних норм
	Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам	-

1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Запровадження природотерапії як інноваційної технології реабілітації
	Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок	-
	Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя	-
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації	-
	Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг	-
	Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС	-

2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	Створити інфраструктуру для підтримки діяльності мікропідприємництва	Запровадження консультування з питань запобігання впливу підприємницької діяльності на довкілля, його мінімізації та ліквідації наслідків – в разі неможливості уникнення
	Сприяти впровадженню серед малих фермерів та родинних домогосподарств ягідництва й садівництва, вирощування нових сільгоспкультур	Проведення просвітницьких заходів, що спрямовані на підвищення обізнаності мешканців та мешканок сільської місцевості стосовно безпечного застосування препаратів, які спрямовані на підвищення опорності хворобам та врожайності Підтримка проведення на полях агротехнічних заходів (оранки поперек схилу) для зменшення поглинаючої сили верхнього шару, що затримував та акумулював опади малої та середньої інтенсивності
	Створити майстерні креативних індустрій на базі закладів освіти	Передбачити заходи з дотримання санітарних норм

2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації	-
	Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують	-
	Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади	Розробка та впровадження спеціальних екологічних критеріїв (умов) для оцінки інвестиційних проєктів із врахуванням забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі Врахування рівня антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище під час підготовки інвестиційних пропозицій
	Створити брендбук громади	-
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація		
	Виготовити та поширити інформаційні матеріали про туристично-рекреаційні можливості громади	-
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами		
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	Реконструювати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	Збільшення частки заходів з охорони навколишнього природного середовища у проєктній документації на будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів дорожнього господарства Збільшення під час будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів дорожнього господарства частки витрат на створення та утримання зелених насаджень у смугах відведення автомобільних доріг і захисних насаджень уздовж автомобільних доріг з обов'язковою заміною на більш газо- та пиловитривалі

		породи дерев (липа, ясен, клен, явір тощо) Спорудження під час капітального ремонту доріг систем лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків, влаштування водоскидних систем
	Стимулювати налагодження регулярного транспортного сполучення між адміністративним центром громади та старостинськими округами	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	Реконструювати очисні споруди	Передбачити енергозберігаючі технології
	Модернізувати та розширити систему централізованого водопостачання	Будівництво та ремонт дотичних гідроспоруд Пріоритетний розвиток систем водопостачання
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	Забезпечити дотримання вимог щодо утилізації ТПВ у Сновську	Обладнання на території громади станції сегрегації (сортування) твердих побутових відходів
	Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та розширити систему збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах	Визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, приватним особам за забруднення довкілля та інші екологічні збитки
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада		
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Передбачити можливість подвійного використання укриттів – для іншої діяльності насамперед, у сфері спорту, культури, громадської активності
	Створити центр безпеки громади	Запровадження до діяльності Центру функцію екологічної безпеки Поширення встановлення протипожежної сигналізації
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	Розробити та запровадити План дій сталого енергетичного розвитку громади та клімату (або його аналог)	Популяризація в громаді енергозбереження серед суб'єктів господарювання різних форм власності за допомогою реалізації МЕП Розробка та запровадження графіку

		термомодернізації будівель установ бюджетної сфери Проведення інформаційних кампаній щодо впровадження енергозбереження в домогосподарствах
	Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Проведення інформаційних кампаній щодо впровадження генерації енергії за рахунок відновлювальних джерел у приватному секторі Просування застосування суб'єктами господарювання різних форм власності теплових pomp
	Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	-
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	Покращити стан водних об'єктів громади та прилеглих територій	
	4.3.2. Відновити антропогенно змінені екосистеми	Проведення попередніх консультацій з уповноваженими органами державної влади Стимулювання та підтримка місцевих ініціатив, що спрямовані на захист територій Смарагдової мережі Гарантувати збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.
	4.3.3. Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Організація та проведення промоційних навчальних турів до громад, де масово застосовується компостування Вивчення вимог щодо поводження (в т.ч. – правил безпеки) з карантинними рослинами, поширення відповідної інформації серед мешканців громади
	4.3.4. Створити міні-паркові	Розширення зон створення ландшафт-

	зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну	тних міні-парків, міні-скверів, лісо-парків, інших зелених насаджень по всій території громади
--	---	--

Крім зазначеного, доцільно налагодити співпрацю громадських організацій та органів місцевого самоврядування громади з міжнародними організаціями та фондами, що підтримують проєкти у сферах екології та охорони довкілля, залучити підприємців до реалізації місцевої екологічної політики.

Під час реалізації Програми заплановані рішення здійснюватимуться відповідно до норм та правил охорони навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки, в тому числі відповідно до вимог Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Проєкт Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік розроблений на короткостроковий період і є плановим документом.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто три альтернативи, а саме:

Альтернатива 1 «Нульовий сценарій» - опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування (Програми).

Альтернатива 2: Прийняття проєкту Програми із виконанням передбачених заходів та врахуванням пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Альтернатива 3: Прийняття проєкту Програми із виконанням передбачених заходів, але без врахування пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Наслідки від прийняття альтернативи 1. У «Варіанті нульової альтернативи» розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким проєкт Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік не затверджується. Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (у тому числі несприятливих) екологічних тенденцій, наведених у розділах 2, 3 та 4 цього Звіту.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток території є сумнівним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання природних, матеріальних і фінансових ресурсів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

Наслідки від прийняття альтернативи 2. Затвердження та реалізація Програми із врахуванням пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади дозволить врахувати додаткові запропоновані природоохоронні заходи та підвищити загальну ефективність Програми. А саме, дозволить більш конкретно визначити пріоритетні напрямки природоохоронної роботи задля збереження унікальних природних особливостей області, стабілізувати екологічну ситуацію та поліпшити стан навколишнього природного середовища, зменшити техногенне навантаження на складові довкілля, забезпечити збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів та сформувані у жителів громади екологічну культуру. Крім вищеперерахованого, однією з основних цілей Програми є покращення якості життя для населення громади, тому врахування пропозицій від громадськості є особливо важливим.

У разі врахування пропозицій та зауважень від громадськості та органів виконавчої влади Програма буде більш ефективною та екологічно збалансованою, тому її затвердження необхідне для подальшого розвитку громади.

Наслідки від прийняття альтернативи 3. Прийняття проекту Програми без врахування пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади призведе до менш ефективного ведення природоохоронних заходів, а не врахування додаткових запропонованих заходів призведе до появи слабких місць та неможливості забезпечення стабільної екологічної ситуації в Сновській громаді.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію за альтернативою 1 подальший сталий розвиток Сновської громади є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах території громади, продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів.

В рамках гіпотетичного сценарію за альтернативою 3 проаналізовано, що Програма матиме слабкі місця, які не дозволять забезпечити стабільний екологічний стан в громаді та покращити якість життя для населення, а ефективність Програми буде значною меншою у порівнянні з альтернативою 2.

Результати проведення цільового аналізу запланованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на місцевому рівні, виявили необхідність дотримання альтернативи 2. В інтересах більш ефективного та сталого розвитку області і підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми із врахуванням зауважень і пропозицій від громадськості та органів виконавчої влади.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Зміст звіту про СЕО визначався змістом та характером пропозицій, сформованих під час розробки Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

З огляду на стратегічний характер такого виду документа державного планування, ключове значення у виконанні СЕО проєкту такого документу мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність пропозицій проєкту загальним цілям охорони довкілля та забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування дозволило встановити застосування цільового аналізу при проведенні СЕО.

Також проведено аналіз та оцінку ймовірних наслідків виконання цілей, як на окремі компоненти довкілля, так і вплив на здоров'я населення.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, та метод екстраполяції, адже цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє й ґрунтується на вивченні кількісних та якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу пріоритетів на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на національному та регіональному рівні.

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити відсутність деяких статистичних відомостей та інших характеристик, зокрема для кожного окремого населеного пункту громади.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Під час реалізації Програми потрібно відстежувати екологічні загрози для довкілля, об'єктивно оцінювати їх наслідки, в т.ч. для здоров'я населення, та вживати заходи з метою їх усунення та нейтралізації. Для цього необхідно провадити моніторинг можливих наслідків реалізації Програми для довкілля. Моніторинг здійснює замовник – Сновська міська рада. Результати моніторингу оприлюднюються на власному офіційному веб-сайті замовника протягом строку дії Програми та після закінчення терміну.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три–п'ять, 10–15 років, 50–100 років відповідно), постійних та тимчасових, позитивних та негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Впливи виконання ДДП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації цілей документу державного планування, що мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;

- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості SEO);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання Програми відповідно до ухваленого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. № 1272.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги планується проведення лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту.

Для цього доцільно налагодити в громаді системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, фізичні фактори впливу) в межах житлової, промислової та рекреаційної зони.

Потенційні індикатори для здійснення моніторингу Програми економічного і соціально розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1. Потенційні індикатори для здійснення моніторингу документа державного планування

Оперативна ціль	Індикатори	Одиниця вимірювання
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Кількість освітніх закладів, де проведено комплексний ремонт приміщень з дотриманням вимог енергозбереження, інклюзії, безпеки	одиниць
	Відсоток учнів, які можуть скористатися укриттями в закладах освіти (в цілому по громаді)	%
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Кількість щорічних фестивалів, що проводяться в громаді	одиниць
	Частка закладів культури громади, де було змінено простори	%
	Кількість діючих молодіжних осередків (центрів)	одиниць
	Наявний працюючий ветеранський хаб (простір)	+/-

	Чисельність дітей та молоді, долучених до освітніх заходів із підвищення екосвідомості	осіб
	Кількість проведених освітніх заходів із підвищення екосвідомості	одиниць
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Приріст/зменшення чисельності населення громади порівняно з попереднім роком	осіб
	Сума коштів, що були витрачені на капітальні ремонти приміщень закладів охорони здоров'я	тис. грн.
	Площа капітально відремонтованих та оснащених обладнанням приміщень закладів охорони	м кв
	Кількість модернізованих/побудованих об'єктів спортивної інфраструктури в громаді	одиниць
	Кількість осіб, що отримали доступ до якісних медичних послуг первинної допомоги	осіб/рік
	Кількість нових/реконструйованих об'єктів спортивної інфраструктури загальноосвітніх шкіл	одиниць
	Наявність реконструйованого спортивного комплексу громади	+/-
	Частка мешканців громади, які займаються масовим спортом	%
	Кількість розроблених та запроваджених цільових програм із охорони здоров'я та профілактики захворювань	одиниць
	Чисельність народжених	осіб
	Чисельність померлих	осіб
	Приріст/зменшення чисельності населення громади порівняно з попереднім роком	осіб
	Кількість випадків інфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць
	Кількість випадків неінфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць
1.4. Краще організації управління з використанням цифровізації	Частка домогосподарств, що занесена до бази даних електронного погосподарського обліку громади	%
	Кількість наданих адміністративних послуг протягом року віддалено/мобільно	одиниць
	Кількість наданих соціальних послуг протягом року мобільно	одиниць

	Кількість мешканців та мешканок громади, які скористалися функцією «соціального таксі» протягом року	осіб
	Кількість службових квартир, виділених для залучених до громади галузевих фахівців протягом року	одиниць
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	Кількість місцевих підприємців, які отримали допомогу від держави та міжнародну протягом календарного року	осіб
	Кількість об'єктів, що підготовлені для можливого їх використання мікро- та малим бізнесом	одиниць
	Наявність каталогу інвестиційно привабливих об'єктів громади	+/-
	Наявність модернізованого комунального ринку в Сновську	+/-
	Кількість торговельних майданчиків у селах (екоринків), умови на яких покращені	одиниць
	Кількість фермерів (офіційно зареєстрованих та без реєстрації), які протягом року отримали консультативно-дорадчу допомогу	осіб/рік
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Кількість розроблених генеральних планів населених пунктів	одиниць
	Наявність діючої геоінформаційної системи громади	+/-
	Наявність Комплексного плану просторового розвитку території громади	+/-
	Наявність оприлюдненого інвестиційного паспорту громади	+/-
2.3. Створення в громаді туристичного середовища та його популяризація	Кількість облаштованих зон відпочинку поруч із річкою Снов	одиниць
	Кількість садиб, що надають послуги із «зеленого» та сільського туризму	одиниць
	Кількість запроваджених туристичних маршрутів, в т.ч. екологічних	одиниць
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	Протяжність реконструйованих/споруджених ділянок доріг, вулиць та тротуарів із дотриманням вимог безбар'єрності	км

3.2. Забезпечення мешканців громади якісною питною водою та послугами з водовідведення	Протяжність реконструйованих/споруджених ділянок водогонів та водовідведення	км
	Відповідність якості питної води Державним санітарним нормам та правилам ДСанПіН 2.2.4-171-10	+/-
	Кількість абонентів водопостачання	одиниць
	Кількість абонентів водовідведення	одиниць
	Проведено реконструкцію очисних споруд в місті Сновськ	+/-
3.3. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	Частка домогосподарств Сновської громади, що використовує для утилізації органічних відходів сільськогосподарства переважно компостування	%
	Кількість облаштованих компостних майданчиків	одиниць
	Частка домогосподарств, що уклала договори про централізований вивіз ТПВ	%
	Частка домогосподарств, що бере участь у роздільному збиранні ТПВ	%
	Кількість майданчиків, що обладнані для збору, сортування та централізованого вивозу ТПВ для утилізації та логістично пов'язані з сортувальною станцією	одиниць
	Кількість одиниць спеціальної техніки, що придбана громадою для створення системи сортування та вивезення ТПВ для утилізації	одиниць
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Частка комунальних освітніх закладів, що оснащені укриттями	%
	Кількість працюючих укриттів типу ПРУ в громаді	одиниць
	Кількість збудованих/реконструйованих споруд цивільного захисту	+/-
	Наявність діючого оснащеного «Центру безпеки громадян»	+/-
	Довжина ділянок вулиць, на яких збудовано/реконструйовано вуличне освітлення	км
	Кількість камер відеоспостереження в публічних місцях громади, що встановлені та передають зображення на диспетчерський пункт	одиниць
4.2. Запровадження енергозберігання	Наявність Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Сновської громади	+/-

ючих технологій та відновлювальних джерел енергії	Кількість установ комунальної сфери, де запроваджено генерацію енергії за рахунок відновлювальних джерел	одиниць
	Наявність у комунальній сфері працюючого енергоменеджменту	+/-
	Частка об'єктів комунальної власності, де проведено термосанацію будівель	%
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	Площа антропогенно змінених систем (ділянок), що відновлено	м кв
	Площа створених/реконструйованих паркових зон у населених пунктах громади протягом року	м кв
	Площа рекультивованих земель до загальної площі громади	%
	Кількість дрібнодисперсного пилу в атмосферному повітрі	Індекс якості атмосферного повітря
	Приріст/зменшення площі зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування в порівнянні з попереднім роком	%
	Приріст/зменшення площі зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування в порівнянні з попереднім роком	+/- м кв
	Кількість працюючих датчиків моніторингу якості повітря	одиниць
	Кількість об'єктів ПЗФ в громаді	одиниць

Зазначені показники вимірюватимуться раз на півроку, у разі виявлення відхилень (за рішенням замовника) може бути встановлений інший термін. У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових докiлля необхідно проаналізувати захворюваність мешканців та мешканок громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

Для визначення кожного з показників застосовуватимуться такі методи: вимірювальний, реєстраційний, розрахунковий, соціологічний, статистичний, аналітичний.

Для визначення кожного з показників використовуватимуть, насамперед, первинні документи бухгалтерського обліку відповідальних за реалізацію проєктів організацій (за допомогою поточного аудиту). За необхідності

(насамперед, щодо об'єктів будівництва) – проведення обстежень. А для приватних господарств – дані електронного погосподарського обліку, запровадження якого передбачає Програма. Також використовуватимуть дані, отримані під час розробки проєктів та отримання необхідних дозволів на основі матеріалів досліджень, згодом – моніторингу їх реалізації.

Вплив реалізації Програми на зміну клімату здійснюватиметься на підставі проведення аналізу індикаторів, використання яких дозволяє орієнтовно визначити очікувані наслідки від кліматичних змін та дозволять розробити заходи з адаптації до змін клімату під час наступного етапу стратегічного планування. Це індикатори з вразливості території до теплового навантаження та стихійних гідрометеорологічних явищ: середньорічна температура, мінімальна та максимальна температура, річна кількість опадів, середня швидкість вітру, відносна вологість, атмосферний тиск, тенденція змін клімату, повторюваність стихійних метеорологічних явищ. Також враховуватимуться індикатори з вразливості зелених зон населених пунктів: поява інвазійних видів у межах зелених зон, зміщення вегетаційного періоду, площа зелених насаджень на одного жителя, видове різноманіття рослин та тварин.

Здійснення моніторингу впливів виконання ДДП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки та порушення, що негативно впливають на комфортність проживання мешканців та мешканок, та обґрунтувати необхідні заходи з їх усунення.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації Стратегії здійснюватиметься Сновською міською радою. Вона визначатиме періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання ДДП, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному вебсайті у мережі Інтернет, вноситься до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживаються заходи для їх усунення.

В разі, коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про СЕО негативні наслідки реалізації Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я мешканців та мешканок громади, міська рада вживає заходів для їх усунення, а також розглядає пропозиції щодо внесення змін до Програми для запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У

разі внесення суттєвих змін до Програми вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Зазначений розділ не розглядається, адже Програма розвитку Сновської громади на 2025 рік розроблена з метою провадження діяльності на території Сновської міської територіальної громади (що знаходиться в межах Чернігівської області). Виявлені у Програмі завдання, виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік» у відповідності до затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 р. № 296 Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 260 від 18.07.2019 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
2. Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік – один із головних планувальних документів для розроблення систем стратегічних, прогнозних та програмних документів щодо здійснення місцевої та регіональної політики.
3. Аналіз стратегічних цілей та завдань відповідних державних та регіональних стратегій екологічної політики та пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік свідчить про те, що зазначені цілі та завдання переважно узгоджені й не суперечать одні одним.
4. Екологічними проблемами, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік можна виділити: небезпека ерозії ґрунтів та погіршення їх родючості; нерозвинутість та одночасно застарілість комунальних мереж (брак водовідведення та стан очисних споруд, нерозвинутість мереж централізованого водопостачання та водовідведення у сільській місцевості); хаотичність розвитку рибацтва, що шкодить біорізноманіттю; недостатній рівень використання відновлювальних джерел енергії та брак заходів із енергозбереження; низький рівень екологічної культури мешканців та мешканок.
5. В процесі аналізу поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані регіональних органів виконавчої влади, що реалізують державну та регіональну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Крім того, проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на регіональному рівні.
6. В цілому наслідки від реалізації Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік не матимуть суттєвого впливу на довкілля та здоров'я людей, а заплановані

пріоритети та заходи Програми в значній мірі сприятимуть їх покращенню.

7. Особливо важливими є заходи Програми, які орієнтовані на розвиток мереж водопостачання та водовідведення в Сновську та сільській місцевості громади, реконструкція очисних споруд в адміністративному центрі, розвиток паркових та інших рекреаційних зон, що значною мірою сприятиме покращенню навколишнього природного середовища, позитивно вплине здоров'я мешканців та мешканок громади.
8. Аналіз ймовірного впливу реалізації Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік на клімат вказує на те, що її реалізація має помірний вплив на зміну клімату. Заходи Програми направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу території громади до зміни клімату.
9. В процесі СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2025 рік було розглянуто місцеві програми розвитку, що містять завдання у сфері екології та охорони здоров'я. Результати аналізу завдань екологічної політики визначених у згаданих програмах засвідчили значну ступінь відповідності цілям та завданням Програми, запропоновано комплекс заходів, що спрямовані на їх виконання.
10. В представленому звіті СЕО проведена оцінка потенційних кумулятивних впливів запланованих заходів Програми на окремі компоненти навколишнього середовища (повітря, вода, ґрунти, біорізноманіття, соціально-економічне середовище). Проведений аналіз виявив потенціал для позитивного впливу Програми на навколишнє середовище та здоров'я населення. Водночас були проаналізовані потенційні негативні наслідки, що можуть виникнути внаслідок реалізації окремих завдань.
11. З метою запобігання, мінімізації та пом'якшення потенційних негативних наслідків запропоновані заходи, які доповнюють задекларовані завдання Програми в частині посилення екологічної складової.
12. На основі аналізу та порівняння наявних перспектив розвитку території Сновської громади була прийнята альтернатива – «Варіант реалізації проєкту Програми». Це відповідає встановленим цілям екологічної політики на державному та регіональному рівнях, а також сприяє досягненню сприятливого в санітарно-екологічному відношенні середовища, його благоустрою, підвищує комфортність проживання населення. Було розглянуто два сценарію розвитку – нульовий та стримано-оптимістичний, обрано стримано-оптимістичний.
13. Під час здійснення СЕО були розроблені пропозиції щодо моніторингу екологічних впливів, пов'язаних з реалізацією Програми. Моніторинг охоплює спостереження за джерелами та факторами антропогенних

впливів, а також за ефектами, що спричиняються цими впливами у довкіллі. Для спостереження за здійсненням заходів Програми та оцінки їх виконання обрані індикатори стану атмосферного повітря, водних ресурсів, озеленення, енергозбереження, поводження з відходами, здоров'я населення та розроблені додаткові екологічні індикатори до заходів, що безпосередньо стосуються довкілля та здоров'я людей.

14. Реалізація Програми не повинна призвести до виникнення нових негативних впливів на довкілля, та здоров'я населення, але за умови повного фінансування та забезпечення виконання всіх завдань Програми, що мають екологічну спрямованість.
15. Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я мешканців та мешканок, не очікуються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354.
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» 29.02.2019 № 2697.
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки» від 03.11.2022 № 2717.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 430 «Про затвердження Порядку ведення єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки».
6. Накази Міністерства екології та природних ресурсів України:
 - № 296 від 10.08.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 465 від 23.12.2018 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 260 від 18.07.2019 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 213 від 28.10.2020 «Про затвердження критеріїв визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».
7. Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення
https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ns/vzap/arch_vzrap_u.htm
8. Дані державного моніторингу поверхневих вод <https://data.gov.ua/dataset/surface-water-monitoring> Державний водний кадастр <http://geoportal.davr.gov.ua:81/>
9. Екологічний паспорт Чернігівської області 2022 року
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
10. Екологічний паспорт Чернігівської області 2023 року
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
11. Катерина Полянська, Анатолій Гуц, «Природне забруднення». Цинічна катастрофа на річці Сновськ <https://life.pravda.com.ua/society/2016/07/14/215189/>
12. Карта ґрунтів України <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#win2>
13. Офіційний сайт НСЗУ https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats?_cf_chl_tk=z6JRHVWVkc.qeu942Y.E6Naojyxh2ANkUKATED9J3fU-1679337309-0-gaNycGzNCxA
14. Природно-заповідний фонд Чернігівської області. – Чернігів, 2008. – 208 с.
15. Регіональна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області в 2023 році». – Чернігів, 2024
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15801&tp=1&pg>
16. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats
<https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-adopted-emerald-sites-december-2019-/168098ef51>
17. Перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Чернігівської області, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України https://mcip.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/chernigivska_obl._naczznachennya_30.11.2023.pdf
18. Реєстр місць видалення відходів Чернігівської області
<https://data.gov.ua/dataset/dc0543a2-4cbc-4bd5-afaf-83ae7b61262c>

19. Регіональний план управління відходами на території Чернігівської області
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=30583&tp=1&pg=>
20. Реконструкція та благоустрій зелених зон: з чого почати та як успішно втілити проект.
– К., 2021
21. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2011 рік. – Чернігів, 2012.
22. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2015 рік. – Чернігів, 2016.
23. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2019 рік. – Чернігів, 2020.
24. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2020 рік. – Чернігів, 2021.
25. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2021 рік. – Чернігів, 2022.

Виконавці документу:

Начальник відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради

Кваліфікація:

- 1.Бюджетний облік/бухгалтер-фінансист
- 2.Фінанси і кредит/економіст
- 3.Комерція та трудове право/юрист

Ірина МУНДУРС

Заступник начальника відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради

Кваліфікація:

Автоматизовані системи управління/
Інженер-системотехнік

Ганна ГУКУН